ХУРЯАЛГЫН ЭХИН — ТАРЯАШАНАЙ БАЯР

Мухар-Шэбэрһээ, Хяагтаһаа, ...һээ — хаа хаанаһаа энэ ...дэ ерэһэн мэдээнүүдэй удхань адли:

— Хуряалгаяа түүбэрилжэ эхилээбди.

Хуряалгын эхин хэзээ бү... таряашанай баяр, олоной найр болодог. Теэд мүнөө ...лэй хуряалга бүришье ехэ ...атай. КПСС-эй XXIII съездын болоһонһоо хойшо түрүү...ын хуряалга, шэнэ табан жэ...й эхин таряан.

Хадалан дээрэ түрүүшын ... гаргаха эрхэ эгээ эрхим ...шинистда. Түрүү комбай...рта олгогдоно. Үндэр урга...ын мастернуудай үүсхэлээр ...ряа хуряалгые богони бол...орто, эрхим шанартайгаар, поточно түргэн аргаар үнгэр...хэ гэһэн мүрысөөн дэлгэр...э эхилээ.

Мухар-Шэбэрэй аймагай ме...низаторнууд манай газетэ...э һая толилогдоһон бэшэг...гоо мүнөө жэлэйнгээ баян ...гасые гээлтэгүйгөөр хурья...а, түрэндөө таряа ехээр ...улжа, парти болон прави...ельствынгаа аша оролдолгые ...эд харюулха гэһэн уряал ...публикынгаа бүхы таряа...шата табиһан байна. Эдэнэр ...алан дээрэө поточно түргэн ...а хэрэглэжэ, хуряалгые ху...эрини 20 үдэр соо дүүргэ... гэһэн зорилго табина. Теэд ...нь миин хооһон үгэ бэшэ. ... байһан бүхы арга болом...жуудаа — машина техникээ, ...д зоноо бултыень сэгнэжэ ...эн, тооложо хубаарилһан ...на. Энэ талаар илангаяа ...та наряар бодомжолжо, ху...лгын түсэб табиһан «Ком...унизм» колхоздо аймагай ...ы механизаторнууд суг...лжа хөөрэлдэһэн байха юм. Поточно түргэн аргаар ху...алгын үндэһэниинь хадаа ...нуудта бии байһан бүхы ...никые зүбөөр хубаарилан ...эхэ, ажалаа нягтаар эм...хэ, материально-техниче...э хангалтые, һайнаар та...а ябадал мүн», — гэжэ му...шэбэрэйхид бэшэг соогоо ...эглэнэ.

...энь тон зүб. Хуряалгын ...э аргые нёдондо хэрэглэ... Охин-Булагай совхозой дүй ...шэл энээниие гэршэлнэ. ...бзеэ поточно түргэн арга ...эглэхэ гээ һаа, хуряалга ...эхи бүхы хүдэлмэриие бэе ...эйнь холболдуулжа, урда ...но урууланг үйгөөр. таряа ...гаһаа эхилээд таряа ту...лгын газар хүрэтэр тон ...тэйгээр ябуулха хэрэгтэй ... Жаткын гү, али комбай...эрдышье һайн ябажа бай... автомашина дутаа һаа гү, ... тоог дээрэ һаалта болоо ... гү поточно түргэн арга гэ... тэрэ дары һалашаха бай...нь охин-булагайхид бэс ... үзэһэн юм.

...галдэр манай газетэдэ ...эн мэдээнэй ёһоор, рес...ликын социалис мүрысөө ...гшэд хадалгаяа эхилээ. «Коммунизм» болон «Искра» колхозуудай механизаторнууд хадалан дээрээ түрүүшын мүрнүүдые гаргаа. Загарайн «Гигант» колхозой машинистнууд, комбайнернууд аймаг соогоо түрүүшынхеэ поточно түргэн арга хэрэглэхээр бэлэн болоод, бүхы хуряалгаяа 18—20 үдэр соо дүүргэхэ гэһэн зорилго табина.

Мүнөө намар хуряалга хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар үнгэргэхэ гэһэн зорилго алишье нютагай, алишье аймагай таряашад урдаа табинхай. Теэд тиимэ байгаагүйдэнь аргагүй. Энэ жэлдэ уларилай хэды бэрхэтэй байһан — хүйтэн унжагай хабар, зунай эхинэй хуурай хагсуу байһан мүртэнь манай таряашад эдэ бүхы бэрхэшээлнүүдые баатарлигаар дабажа, ургаса ургуулжа шадаа. Зарим нютагуудта хэзээдэшье үзэгдөөгүй баян таряан гаража байна. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын аймагай Тоёон гэжэ нютаг поэдүүдэй магтаалда хэды хүртэбэшье һаа, эгээл таряагаар юрэдөө суурхаагүй юм. Теэд мүнөө жэлдэ Химнын совхозой эндэхи таряалан дээрэ гектарай 25—30 центнер ороохо абтахаар үзэгдэнэ. Мүн энэ аймагай партиин XX съездын нэрэмжэтэ колхоз гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө адагынь дүрбэ дахин үлүүлхэ аргатай болоод байна.

Иимэ байхада Буряад республикын таряашадай нютаг гэжэ суурхуулдаг Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Тарбагатайн колхоз, совхозуудай ургаса тухай хэлэлтэгүй бэзэ даа. Ганса Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынууд 246,5 мянган центнер, тэрэ тоодо түсэбһөө гадуур 55,5 мянган центнер ороохо гүрэндөө оруулха гэһэн уялга абанхай.

Зэдын, Түнхэнэй, Кабанскын, Загарайн аймагуудта таряанай ургаса муу бэшэ. Баргажанай аймагта энэ жэлэй сагай уларил даншье таагүй байһан. Тиимэ мүртэнь эндэхи таряашад ургаса урданайнь хэмжээн соо ургуулаа.

Бүхыдэнь мүнөө жэлэй ургасые дүнлэжэ хэлэхэ болоо һаа, манай республикын ажахынууд өөрын үрэһэ дүүрэн хааха, гүрэндэ түсэбһөө гадуур нилээд ехэ таряа тушааха, өөрынгөө хэрэглэмжэдэ, мүн малдаа эдюулхэ ороохо хүсэд үлөөхэ аргатай байна. Зүгөөр энэ аргые хүсэндэнь хүргэжэ шадаха хэрэгтэй. Тиимэ тула таряагаа саг соонь шанар һайнтайгаар хуряажа абаха, гээлтэ хоролто гаргахагүй шухала.

Түрүү ажахынуудай, нэн түрүүн Мухар-Шэбэрэй механизаторнуудай жэшээ хуряалгые түргэнөөр, һайнаар үнгэргэхэ түлхюур боложо үгэнэ. Эгээл иимэһээ КПСС-эй обкомой бюро Мухар-Шэбэрэй аймагай машинистнууд, комбайнернууд, шофёрнууд болон бүхы ажалшадай үүсхэлые халуунаар дэмжэһэн байна. КПСС-эй райкомууд, үйлэдбэриин управленинүүд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ үүсхэлые бүхы колхозниигууд, совхозой хүдэлмэришэдэй дунда үргэнөөр хэлсэжэ, таряа хуряалгые богони болзорто, эрхим һайн шанартайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхыень тэдэниие Обкомой бюро уялгалба.

КПСС-эй обкомой шиидхэбэриин ёһоор, мухар-шэбэрэйхидэй үүсхэл тушаа хэгдэхэ эмхидхэлэй болон ойлгуулам-жын хүдэлмэри хадаа хүдөө ажахыда Бүхэсоюзна социалис мүрысөө эмхидхэхэ тухай КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй, Соведэй тогтоолдо бүрин үндэһэлхэ ушартай. Гэхэтэй хамта мухар-шэбэрэйхидэй жэшээгээр аймаг бүхэндэ, колхоз, совхозуудай хоорондохи бригаданууд, бүхы механизаторнуудай дундахи социалис мүрысөөнэй тодорхой гуримуудые хаа-хаанагүй зохёохо, тунхаглаха шухала. Энэ хүдэлмэри Сэлэнгын, Бэшүүрэй, Хяагтын, Зэдын аймагуудта хэгдэжэ байһаншье һаа, олон ушарнуудта миил сааргһан дээрэ үлэшэнэ.

Хуряалгада үдэрөөр, часааршье хожомдоо һаа, гээлтэ заабол гараха. Тиимэһээ сагые үдэрөөр, үдэрые минутаар тоолохо үе одоол болоод байна. Тэрээнтэй хамта хуряалгынгаа түсэб дахин дахин бодожо хаража үзэхэ, машина техникээ түгэс бэлдэхэ, хүн зон тушаагаа ёһотой һайнаар оролдолго гаргаха хэрэгтэй.

Хуряалгын эхин — таряашадай найр. Амбаарта ерэһэн ороохон — Эхэ ороноймнай хүсэн.

Эдэбхитэй эмхитэйгээр таряа хуряалгаа үнгэргэхэһөө үлүү хүндэтэй зорилго гэжэ мүнөө үгы болоо.

ТАСС-ай мэдээсэл

„ЛУНА-11" ЗАМБУУЛИН ХУДАР ДЭГДЭЭГДЭЭ

Һарые, Һара шадарай хизаар дайдые саашадаа шэнжэлхэ программатай зохилдуулан, 1966 оной августын 24-дэ Москвагай сагаар 11 час 03 минутада Советскэ Союзһаа Һара тээшэ шэглүүлэгдэһэн замбуулинай ракетэ табигдаа.

Ракетэ дээрэ 1.640 килограмм шэгнүүртэй «Луна-11» гэжэ автомат-станци тодхогдонхой.

Энэмнай Һарые тойрон ниидэхэ хэмэл одоной оньһон түхеэрэлгэнүүдые саашадаа шалгаха, һара шадарай хизаар дайдада научна шэнжэлгэнүүдые хэхэ гол зорилготой.

Тоолон тодорхойлгын мэдээнүүдые шэнжэлһэн даб дээрэхи үрэ дүнгүүдһээ харахада, энэ станцимнай харахалан бодомжолһоноо дүтэрхы замаар дабшана. 1966 оной августын 24-дэ, Москвагай сагаар 14 часта «Луна-11» станци Газарай нюруунһаа саашаа 26 мянган километр зайда, Газарһаа дээшээ хойто широтагай 12 градус 4 минута, зүүн долготагай 135 градус 50 минута координадуудтай яба-ба.

Телеметриин мэдээнүүдэй ёһоор, станци дээрэ тодхогдоһон аппаратура һаадгүй һайнаар хүдэлнэ.

Газар дээрэхи тусхай хэмжэлгын хэдэ хэдэн түхеэрэлгэнүүд станциин ниидэлгые адаглан шэнжэлнэ. Залан ябуулдаг-тоолон тодорхойлдог центртэ ороһон мэдээнүүд шэнжэлэгдэжэ байнхай.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! *43-дахи жэлээ гарана.*

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 201 (11186) | 1966 оной августын 26, пятница | Сэн 2 мүнгэн

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй Наукануудай габьяата ажал ябуулагшын хүндэтэ нэрэ зэргэ В. Я. СУЕТИНДЭ олгохо тухай.

Биологиин эрдэмэй талаар габьяатай байһанайнь ба багшын ажалда олон жэлдэ аша туһа ехэтэйгээр хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө биологиин эрдэмэй кандидат, Буряадай хүдөө ажахын институдай кафедрые даагша, профессор **Вениамин Яковлевич Суетиндэ РСФСР-эй Наукануудай габьяата ажал ябуулагша** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ИГНАТОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь С. ОРЛОВ.

Москва, 1966 оной августын 23.

Яруунада энэ жэл үбһэнэй гараса урда жэлнүүдэйхидэ хүрэхэгүй. Тиигэбэшье, ургаһан үбһөө гээлтэ хоролдото оруулангүй хуряажа абахые хүн бүхэн оролдоно. Үбгэн залуугүй үбһэ хуряалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсана. «Коммунизм» колхозой отара, гүүртынхид өөһэдынгөө хүсөөр үбһөө бэлдэжэ ябадаг. Энэшье жэлдэ эдэбхитэйгээр оролсоо. Цыренжап Цыденжаповагай даадаг отарынхид өөһэдынгөө хүсөөр үбһөө бэлдэжэ, хонидоо тобир тарганаар үбэлжүүлдэг. Энэ жэлдэ түлгэи хони харууһалжа 100 толгой бүриһөөнь 85 хурьга абаа.

Зураг дээрэ: Ц. Цыденжапова.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

АРГА БОЛОМЖО БИИ

Мүнөө жэл хура бороотой байжа үбһэнэй гараса угаа һайн. Борьёогой үргэн тала, нуга сабшалан үргэлжэдөө ногоон харагдахадаа һайхан гээшэнь. Борьёогой совхозой сабшаланда бодхоогдоһон томо томо һуринууд аяар холоһоо аржын харагдана. Урдань ургаагүй үбһэн гараа. Эндэхид 16 мянга 970 центнер үбһэ хуряаха түсэбтэй аад, 22 мянга 566 центнер һайн шанартай үбһэ хуряажа, сомоол байна. Түсэбтэ даабаряа 180 процент бэелүүлээ. Үбһэ хуряалга үшөөл үргэлжэлһөөр. Энэ жэлдэ борьёогоорхид ниитынгээ малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдээд байна.

Тус аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхидшье үбһэ хуряалга дээрээ муу бэшэ амжалта туйлаа. 12 мянган центнер бэлдэхэ ёһотой аад, 8,200 центнер үбһэ хуряагаад байна. Гадна 315 тонно силос даранхай.

Аймагай бэшэшье колхоз, совхозуудта үбһэ хуряалга муу бэшээр ябана. Энэ жэлдэ зэдынхид ниитынгээ малые элбэг ехэ үбһэ тэжээлөөр хангаха дүүрэн арга боломжотой.

А. МОДОНОВ.

Түрүүшын баал жэрылдэнэ

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын үргэн ехэ тала дайдые таряан далай бүрхөөн долгилно. Энэ ажахы машина техникэ, зэр зэмсэгүүдээ үни хада заһабарилжа бэлэн болгоод, таряа хуряалга захалхые хүлеэжэ байгаа һэн. Бригада бүхэн трактор комбайнуудаа полевой станай дэргэдэ асаржа табяад, тусхай захиралта хүлеэнхэй.

Иван Георгиевич Ермолаев хоёрдохи отделенидэ агрономоор ажалладаг. Эндэхи газараа табан хургандал адли мэдэхэ. Хэды газараа һайса мэдэхэшье һаа, үдэр бүри ябажа, шэниисэ, горох, кукуруза болон бусад ургамалай гарасые шалгажа байдаг.

Яма гэжэ газарта таригдаһан горох эгээл түрүүн хуряаха гэжэ агроном шиидээ. Мэргэжэлтэ мэдээл ёһотой.

Залуу комбайнер Петр Житихин «СК-3» комбайнаараа таряалан соогуур тамаруулна. Залуу комбайнерта түрүүшын мүр гаргаха зол хуби тудаа ха юм. Хойно хойноһоо жэгдэхэн баалнууд эбхэрэн һубарина. Хэдэхэн үдэр үнгэрөөд байхада олон арбаад центнер эрхим шанартай горох ажахын амбаарта орохол байха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. Житихинэй агрегат горох хуряалга дээрэ. Баруун гарһаа өөрөө.

А. НАГАСЛАЕВАЙ фото.

АДЛИЛ БАЙХААР ААД...

Оймороой совхозой хэрэгтэй үбһэнэйнгөө 70 процентые бэлдэхээд, үнеэн бүридэ 15 тонно силос дараад байхада, хүршэ Байгалай совхоз үбһэ хуряаха түсэбөө миил 30 процентдэ хүргөө. Силос дарагдажа эхилээгүй.

Зунай һүүлшын һара август ...гдаха тээшээ дүтэлөөд, сагай ...ээд ошоһониие мэдүүлнэ. ...өөл халуун дулаан байбашье, ...рэ газарай ногоон, таряа тал...н бага зэргэ шаралжа, намарай ...гай заха үзүүр үзэгдэжэ эхил... ха юм.

Эгээл тиимэһээ ургамал, үб...һэ ногооной шэмэтэй һайн бай...нда түргэн хуряажа абаха гэ...жэ ажахынууд эрмэлзэнэ. Илан...гаяа таряанда ороһоо урда үб...һэ ехээр сабшажа, һүрилжэ аба...жа, силос элбэгээр дараха гэжэ ...хэсэнэ.

Энэ талаар Оймороой совхоз үб...һэ тэжээл бэлдэлгын хүдэлмэ...риие эршэмтэйгээр ябуулна. Үн...дэргэшэ июль соо, мүн августын ...түрүүшын хахадта хура бороо ...оро ороожо, үбһэ хуряалгын хү...дэлмэридэ ехэхэн һаад ушаруу...лаашье һаань, совхозой хүтэлбэ...рилэгшэд машина техникынгээ ...хүсэ зүбөөр элсүүлжэ, хүн зо...ноо шадамараар, һубэлгэн бэрхээр эмхидхэжэ, горитой ажал хээ. Мүнөө совхоздо 11 мянган центнер үбһэн һүрилэгдөө гэхэ гү, али түсэбэйнь 70 процент бэлэдхэгдээд байна.

Оймороой совхозой илангаяа силос даралга эмхитэй һайнаар ябуулагдана. Үбһөө сабшаха, хуряахынгаа хажуугаар энэ ажалдаа нэгэшье һаад хэнгүйгөөр силос ехээр даража шадаа. Августын 24-нэй мэдээгээр эндэ 13,5 мянган тонно силос гол түлэб тусхай нүхэ, траншейдэ хэжэ дарагдаа. Харин нёдондо энэ үедэ оройдоол 6 мянган тонно силос дарагдаһан. Мүнөөшье силос түлэг дарагдажа байһаар. Бүхы арга боломжоёо хэрэглэжэ, совхозойхид үнеэн бүридэ дунда зэргээр 20 тонно силос дараха зорилготой. Энээниие дүүргэхэшье байха.

Совхозой Шерашовка тосхондохи бригадынхид бултанһаа эмхитэй һайнаар ажаллана. Эдэнэр 3 мянга гаран тонно силос дараа гэхэ гү, али үнеэн бүридэ 15 тонно хүртэхэ шэмэтэ тэжээл бэлдэгдэнхэй. Тус бригадада силосэй ургамал хуряадаг агрегадуудай механизаторнууд В. Дружинин, С. Кожевников, И. Муравьев гэгшэд бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгарна. Эндэ силос даралгын хүдэлмэриие бригадирай орлогшо Н. Балдаков тон шадамар мэргэнээр эмхидхэнэ. Ойрын үдэрнүүдтэ силосээ даража дүүргэхээр хараална. Гэхэтэй хамта оймороойхидтой тон адли эрхэ байдалда байһан Байгалай совхоз үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие тон муугаар ябуулна. Совхоз, мүн отделенинүүдэйшье хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд урид хэлсэһэн юумэдэл: «Хура бороо һаатуулаа, бидэ зэмэтэй бэшэбди» гэһэн үгэнүүдые аманһаа унагаанагүй.

Үнэндөө хура бороогой орожо, үбһэшэдтэ һаад хэһэниинь арсалтагүй юм ааб даа. Теэд гансахан Байгалай совхозой газар дээрэ бороо ходо ороод, харин тэндэһээ 10—20 модоной газарта байһан Оймороой совхоз дээгүүр хуурай байгаа гэхэ аалди. Үгы. Хаа хаанагүй адлил уһа бороо адхаржал байгаа. Тиигэбэшье оймороойхид бороо оробо гээд гараа хабсараад һуугаагүй, бүхы хүсэ, арга боломжоёо элсүүлэн тон һубэлгэн шадамараар ажаллажа, яһала ехэ юумэ бүтээжэ шадаа ха юм.

Үгы даа. Байгалай совхоздо үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын ехээр унжагайрһанай шалтагаан ганса хура борооһоо бэшэ. Нэн түрүүн ажалай эмхидхэлэй һула дээрэһээ, хүн зон, машина техникын хүсэ гүйсэд элсүүлжэ шадаагүй дээрэһээнь лэ иимэ байдал тохёолдоо.

Совхозойхидой үбһэндэ ороһоорнь һара хахад үлүүтэй саг үнгэрөөд байна. Энэ үе соо оройдоол 16 мянган центнер үбһэ һүрилэгдөө нэрэтэй. Ондоогоор хэлэбэл, түсэбынь миил 30 процент дүүргэгдээ гээшэ. Байгалай совхоз аймаг соогоо эгээл олон адууһа малтай ажахы юм. Байгша ондо эндэхид бүхыдөө 54 мянган центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбтэй. Хэрбээ мүнөө аяар дүшэ гаран хоног соо арай гэжэ 16 мянган центнер үбһэ бэлэдхээд байбал, үлдэгшэ үшөө 38 мянган центнер үбһөө хэды шэнээн саг бэлдэхэ болоно гээшэб? Энэл гуримаараа хүдэлжэ байгаа һаань, үшөө лаб хоёр һара хэрэгтэй. Теэд тэрэ болоторнь ургамал, ногоон хуу хагдаржа, саһан орохо болохол.

Бүхы арга боломжоёо элсүүлэн хүдэлөө һаа, түсэбөөр хараалагдаһан үбһэ бэлэдхэхэ дүүрэн аргатай. Илангаяа гол мүрэнэй эрье шадархи, арал олтирог дээгүүрхи сабшалангайнь ногоон яһала һайн. Теэд тэрэнь сабшагдажа хүшэхүртэнгүй хагдарха, намарай үерэй уһанда абтахаяа байна.

Большереченскэ нютагай бригада (бригадир И. Бурков) үбһэ хуряалгадаа бүришье һаа ехээр гээгдэнхэй. Эндэхид һара хахад соо миил 1500 центнер үбһэ бэлэдхээ гэхэ гү, али түсэбэйнгөө гурбанайшье нэгые дүүргээгүй.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын ехээр унжагайрһанай шалтагаанийнь юуб гэхэдэ, эндэхи алишье отделени, бригадань хүдэлхөөр лэ хүн зоноо үбһэндэ гаргажа шадаагүй. Үбһэн дээрэ тон үсөөн хүн хүдэлнэ. Тэдэнэй ажалай эмхидхэл һула. Эндэ мүнөө иимэ халуун хүдэлмэриин хаһада юушье хээгүй, сүлөөтэй ябадаг хүнүүд бии. Илангаяа нютагай сельсовет ажахынуудта туһаламжа болгон, үбгэд, хүгшэд — пенсионернүүдые, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые, үхибүүдые энэ шухала ажалда хабаадуулха тухай эмхидхэлэй ямаршье хүдэлмэри хэнэгүй. Энэ манда хамаатай бэшэ гэһэндэл, бээ хараад һууна. Хэрбээ һайса бодомжолоод, тэндэхи тосхон, һууринуудай хүн зониие үбгэн залуугүй элсүүлжэ, тэдэндэ һайн түлөөһэ үгөөд, урмашуулаад хүдэлгөө һаань нилээд ехэ ажал хэжэ үгэхэ байгаа. Гадна, совхоздо туһалха гэжэ шефтээ абаһан аймагай промкомбинат, Большереченскэ загаһанай комбинат, һургуулинууд тус тустаа 200—300 центнер үбһэ бэлэдхэжэ үгэхэбди гэһэн аад, мүнөө хүрэтэр юушье хээгүй.

Эдэ бүгэдэ дутагдалнууд лэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие ехэхэнээр гэдэргэ татана. Энэ тон харюусалгатай шухала хүдэлмэриие эрид түргэдхэхын тула бүхы хэрэгтэй хэмжээ абаха саг тулаа.

П. ВАСИЛЬЕВ.

Кабанскын аймаг.

ГАЗЕТЫМНАЙ хэблэгдэхээ БАЙХАДА...

Аяншалгань дүүрэв

МОСКВА. (ТАСС). Суглаанай түрүүлэгшын орлогшо Георге Никула түрүүтэй Румыниин Социалис Республикын Национальна Ехэ суглаанай делегаци СССР-эй Верховно Соведэй уряалаар ерээд, Советскэ Союзда хоёр недели үлүүтэй соо айлшалаа. Аха дүү арадай түлөөлэгшэдые хаа хаанагүй хани ёһоор угтаба. Айлшад эхэ орондоо бусаа.

Хэлсээн баталагдаба

ХАНОЙ. (ТАСС). ДРВ-гэй Эрдэм, техникын талаар шэнжэлгэ хэдэг национальна комисси, Ниитын эрдэм ухаанай институт, Кубын Наукануудай академи гурбанай хоорондо научна харилсаа холбоон тухай удаан болзортой түрүүшын хэлсээн баталагдаа. Энээн тухай ВИА агентство мэдээсэбэ.

Президент Хо Ши Минэй бэшэг

ХАНОЙ. (ТАСС). ДРВ худар дээрмэшэн ёһоор добтолһон США-гай 100 самолёдые байгша оной августын 18-най үеэр буудажа унагааһан Хакинь провинциин зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ, хүн зондо президент Хо Ши Мин амаршалгын бэшэг эльгээбэ. Провинциин хүн зоной, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй илалта туйлаһантайнь, үйлэдбэриингөө эршые хурдадхаха хэрэгтэ амжалта туйлаһантайнь дашарамдуулан, Хо Ши Мин халуунаар амаршалба гэжэ ВИА агентство мэдээсэнэ.

Американска 4 самолёт унагаагдаа

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамай Арадай армиин частьнууд Куангнинь провинцида американска 3 самолёт унагааба.

Вьетнамай информационно агентствын дамжуулһанай ёһоор, ДРВ-гэй газар дээрэ унагаагдаһан американска бүхы самолёдуудай тоо 1.364 болобо.

Вьетнамда США түримхэйлгын дай хэнэ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Холбоото Штадууд Вьетнамда ээрхэг түримхэй ябуулга хэнэ гэжэ сенатор Грюнинг мэдүүлбэ. Үсэгэлдэр сенадай суглаан дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, тэрэ иигэжэ тэмдэглээ: США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүд Зүүн-Урда Ази худар уригдаһан юм гэжэ Вашингтоной баталан хэлэдэгынь шал худал. «Бидэнэр тиишэ өөһэдыгөө уриһан», Урда Вьетнамдахи граждан дайнда хамаархаһан байнабди гэбэ.

Секу Турын мэдүүлгэ

КОНАКРИ. (ТАСС). Капиталисбэшэ замаар хүгжэхэ, хүниие хүнэй мүлжэдэг ябадалһаа сүлөөрһэн общество байгуулха гээд Гвиней эсэслэн шиидээ гэжэ Гвинейн президент Секу Туре Гвинейн демократическа партиин (ДПГ) эдэбхитэдэй конференци дээрэ мэдүүлбэ.

Эрдэм техникэ шудалһан, эршэ зоригтой залуу хүнүүд ороноо хүгжөөхын тула шухала байна. Хүгжэлтын орёо асуудалнуудые шиидхэхэ хаба шадалтай шэнэ хүнүүдые хүмүүжүүлэн болбосоруулха хэрэг — хүдөө ажахын һуралсалай колледжинүүдые тогтоолгын гол зорилго болоно гэжэ президент онсолон тэмдэглэбэ.

ТАСС-ай мэдээсэл

Советскэ Союзда 1966 оной августын 26-һаа октябриин 25 хүрэтэрхи үе соо далайн 40 миль радиустай, хойто широтагай 26 градус 50 минута, зүүн долготагай 176 градус 10 минута координадуудтай газарта, Номгон далайн акваториин оршон соо замбуулинай онгосонуудые түлхин гарадаг ракетэнүүд табигдаха.

Үдэр бүри үдэһөө хойшо, нютагай сагаар 12-һоо 24 час хүрэтэр, акваториин ба агаарай хизаар дайдын энэ район худар суднануудай ба самолёдуудай орохогүйнь тула зохихо органуудтаа заабари үгэхыень Номгон далайн уһан ба агаарай замуудые хэрэглэдэг бусад оронуудай правительствануудые аюулгүй байдал хангаха зорилгоор, Советскэ Союзай правительство гуйна гэжэ мэдүүлхээр ТАСС түлөөлэгдөө.

Сервантесай нүгшэһөөр 350 жэлэй ой

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй һанамжалһанай ёһоор, Сервантесай нүгшэһөөр 350 жэлэй ойе түрүү хүн түрэлтэн тэмдэглэхэнь. Энээнтэй дашарамдуулан, СССР-эй Министрнүүдэй Совет Б. Полевой түрүүлэгшэтэй Бүхэсоюзна комитет байгуулба.

Суута уран зохёолшо-гуманистын дурасхаалда зорюулагдаһан вечерые Москвада, ССР Союзай Ехэ театр соо үнгэргэхэ гэжэ шиидхэгдээ. Энэ үдэр Советскэ Союзай бүхы республиканууд-та тэмдэглэгдэхэ. (ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ҮРГЭН ДЭЛИСЭТЭЙГЭЭР, ТОБШО ТОДОРХОЙГООР...

Коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулжа байгаа үе сагта соёл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэрине ажалшадай дунда үргэн дэлисэтэйгээр, тобшо тодорхойгоор ябуулха гээшэ партийна эхин организацинуудай гол зорилгонуудай нэгэниинь болоно. Энээниие хараадаа абажа, партиин XXIII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые хүтэлбэрилхы документнүүд болгон, городоймнай промышленна предприятинуудай, транспортын, барилгын болон бусад эмхи зургаануудай партийна эхин организацинууд мүнөө үедэ нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна.

Улаан-Үдэдэмнай хэдэн мянгаад агитаторнууд, хэдэн зуугаад лекторнууд болон элидхэлшэд ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ шударгыгаар хабаадалсана. Городой хүн зоной олооро ажаhуудаг газарнуудаар агитационно нэя гаран тусгаар талмайнууд хүдэлнэ. Партиин съездын шиидхэбэринүүдые хүсэндэнь хүргэхын хойноhоо оролдохо зуураа, агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэриин онол аргын, тодхол дүршэлэй маяг түхэлые урданайхиhаа нилээд шэнэдхэн хубилгана.

Городой партийна олонхи эхин организацинууд харуулан ойлгуулха агитациие яhала hайн болгоо. Урдань харуулан ойлгуулха агитаци эли бэшээр жэжэхэнүүдээр түхеэрэгдэдэг байбал, мүнөө нилээд томохоноор, уран hайханаар, гоёор шэмэглэгдэhэн панно, уряа лозунгнууд, плакадууд хүнэй анхарал буляан байдаг. Иимэ харуулан ойлгуулха агитаци городоймнай гол үйлсэнүүд, талмайнууд болон хүн зоной олооро ябадаг газарнуудаар бодхоогдобо. Жэшээлхэдэ, Октябрьска районой И. В. Бабушкинай. В. В. Терешкова-Николаевагай үйлсэнүүдээр «Түрэл Буряад дайдамнай hалбаран хүгжэг!», «Коммунизмын гэрэлтэ замаар урагшаа дабшая!», тиихэдэ Железнодорожно, Советскэ районуудта «Ажалда алдар соло!», «Манай районой замай залуушад» гэхэ мэтын томо томо паннонууд зэлэ татан байдаг.

Харуулан ойлгуулха агитациин түхэл маягынь, онол аргань нилээд hайжаржа байбашье, энэ хүдэлмэридэ үшөөл дутагдалнууд бии. Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, партийна эхин организацинууд тусгаар хэмжээ ябуулгануудые хараална.

Үргэн олониитын дунда ябуулагдадаг соёл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин гол зүйлнүүдэйнь нэгэн хадаа агитаторнуудай хэрэг үйлэ болоно. Мүнөө үедэ Улаан-Үдын промышленна предприятинууд, барилгын участогууд, эмхи зургаанууд болон ажалшадай ажаhуудаг hуурин тосхонуудаар хамтадаа 6 800 шахуу агитатор хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэй олонхинь өөрынгөө сүлөөтэй сагые гамнангүйгөөр партийна организациин үгэhэн даабарие үнэн сэхээр дүүргэнэ, парти ба правительствын гүн гүнзэгы политикын удхые ниитэ олондо ойлгуулна.

Жэшээлхэдэ, локомотив-вагон заhабарилгын, авиационно, «Электромашина» заводуудай, тиихэдэ нарин сэмбын фабрикын, мяха-консервын комбинадай болон бусад олон предприятинуудай. эмхи зургаануудай партийна организацинуудай агитколлективүүд ойлгууламжын хүдэлмэрине хэзээ хэзээнэйхиhээ hайнаар, хүнүүдтэ ойлгосотойгоор, тодорхой шэглэлтэйгээр ябуулна. Городой ажалшадай дунда ябуулагдадаг ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ дээдэ hургуулинуудай хоёр зуугаад багшанар, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадтахи филиалай зуун табяад эрдэмтэд эдэбхитэйгээр хабаадана. Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай, Буряадай хүдөө ажахын, Зүүн-Сибириин технологическа, Зүүн-Сибириин культурын институдуудай багшанар, эрдэм-шэнжэлэлгын комплексно институдай эрдэмтэд, теоретическэ болон политическэ талааран hайн бэлэдхэлтэй хэдэн арбаад хүнүүд агитаторнуудаар хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр гол тушаал дээрээ сүлөө забгүй байбашье, ниитын энэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, городой ажалшадай дунда хүндэтэй, алдар солотой болонхой.

Улаан-Үдын оньhожоруулагдамал шэлэй завод республикымнай эгээл томо предприятинуудай нэгэниинь болодог. Тиимэ дээрэhээ энэ заводой партийна организациин ябуулжа байhан ойлгууламжын хүдэлмэрие согсолжо харая. Эндэхи партийна организаци (секретариинь М. И. Гармашев) 170 гаран коммунистнуудhаа бүридэнэ, агитколлективтэнь 110 хүн ородог. Олонхинь коммунистнууд, комсомолшууд юм. Энэ агитколлективтэ hара бүри семинар гү, али дүй дүршэлөө халан абалсалгын зүблөөн үнгэргэгдэжэ байдаг гурим тогтоогдонхой. Жэшээлхэдэ, байгша оной үнгэрhэн сагай туршада эндэ дүрбэн семинар, дүй дүршэл халан абалсалгаар гурбан зүблөөн эмхидхэгдэhэн байна. Тэдэ семинарнууд дээрэ hонирхолтой лекци уншагдаа, элидхэлнүүд хэгдээ. Өөрынгөө ябуулжа байhан хүдэлмэриин арга дүршэл тухай зарим агитаторнууд хөөрэжэ үгэнэ.

Байгша оной июнь hарада болоhон ээлжээтэ тиимэ нэгэ семинар дээрэ мүнөөнэй уласхоорондын байдал тухай, мүн өөрынгөө ябуулдаг ойлгууламжын хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай заводой эгээл дүй дүршэлтэй агитаторнуудай нэгэн—түрүү хүдэлмэришэн Петр Капитонович Радикальцев хөөрэжэ үгөө hэн. Тэрэнэй хүдэлдэг газогенераторна станци хадаа заводой үйлэдбэриин эгээл шухала, харюусалгатай участогуудай нэгэн юм. Энэ агитаторай хүдэлмэрилдэг участогта ажалай жаяг заршам хазагайруулха ушар нэгэтэшье үзэгдэдэггүй, хэдэн арбаад хүдэлмэришэд коммунис ажалай ударник гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ байдаг.

Заводой түрүү хүдэлмэришэд — сонхын шэл отологшод Мария Андреевна Хлызова, Анна Ивановна Богданова, Вера Васильевна Куликова, Нина Васильевна Томсон, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Мария Семеновна Горлова гэгшэд дүй дүршэлөөр баян, эдэбхитэй агитаторнууд гэжэ алдаршанхай. Заводой агитколлектив (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Попков) hара бүхэндэ хүдэлмэришэдэй дунда hонирхолтой, удха түгэлдэр хөөрэлдөөнүүдые олоор үнгэргэнэ. Байгша оной гансал июль hарын туршада заводой машинно-ванна, сонхын шэл зүhэжэ ябталдаг, составной цехүүдтэ, газово-генераторна станци болон үйлэдбэриин шиидхэхы бусад участогуудта «Партиин XXIII съездын шиидхэбэринүүд», «СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ шэнэ табан жэлэй түсэб», «Мүнөөнэй уласхоорондын байдал», «Урда Вьетнамда американска эзэрхэг түримхэйшүүлэй хэжэ байhан зэрлиг муухай аашa», «Хилын саанахи hонинууд» гэхэ мэтын хөөрэлдөөнүүд болоо.

Мүн агитаторнууд ханын газетэ, «сахилгаан» болон дайшалхы хуудаhануудые гаргадаг, үйлэдбэриин участогуудаар уряа лозунгнуудые бэшэлсэдэг байха юм. Гадна заводой партийна организаци заводойнгоо хүдэлмэришэдэй ажаhуудаг тосхоной гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй, үндэр наhатайшуулай дунда ниитэ-политическэ, ойлгууламжын хүдэлмэрие эмхитэйгээр ябуулдаг. Мүнөө эдэ зоной дунда гушаад агитатор ойлгууламжын хүдэлмэри хэнэ.

Һүүлэй үедэ городой захаар оршодог олон hуурин газарнуудай хүн зоной дунда ябуулагдадаг ойлгууламжын хүдэлмэриин хэмжээн нилээд hайжараа. Энээниие баримталхын зорилгоор нарин сэмбын фабрикын партийна организациин хэрэг үйлые жэшээлэн харуулая. Эндэхи агитколлектив хамта 76 хүнүүдhээ бүридэнэ. Тэдэнэй олонхиниинь коммунистнууд, комсомолшууд. Фабрикын партийна организаци (секретариинь нүхэр Пушкина) Комушка hууринай гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй, үбгэд, хүгшэдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэрие урданайхиhаа нилээд эмхитэйгээр, түсэбэй ёhоор ябуулна. Байгша ондо эндэ агитационно талмай эмхидхэгдээ. Тэрэ талмай дээрэ суббото бүхэндэ ямар нэгэн темээр, hонирхолтой лекци уншагдадаг, кино гү, али фабрикын уран hайханай коллективэй хүсөөр концерт харуулагдана. Энэ тосхоной улад зоной дунда 28 агитатор хүдэлнэ.

Нэрлэбэл, фабрикын технолог коммунист нүхэр Колодинагай хэзээ, хаана, ямар темээр ээлжээтэ хөөрэлдөөгөө үнгэргэхэ байhыень Комушка тосхоной Павловай үйлсын 53-дахи гэрэйхид бури эртэнhээ мэдэнхэй, тэрэнээ хүлеэжэ байдаг. Мүн нүхэд Емонакова, Житихина болон бусад агитаторнууд ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа, парти, правительствын политикын, түүхэтэ тогтоолнуудай удхые ниитэ олондо тайлбарилан ойлгуулна.

КПСС-эй XXIII съездын материалнуудые хүн зондо ойлгуулха, соёл, сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэрие дам саашадань hайжаруулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байбашье, үшөөл дутагдалнууд, алдуу эндүүнүүд эндэ тэндэ дайралдадаг. Тэдэниие дары усадхажа, энэ шухала хүдэлмэрие үргэн дэлисэтэйгээр, тобшо тодорхойгоор ябуулха гээшэ городой партийна организациин мүнөө үеынь гол зорилгонь мүн болоно.

Д. ШАГДУРОВ,
КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагшын орлогшо.

Бригадираар хүдэлхэ гээшэ хүнгэн бэшэ. Ноёрхуу зангаар захиралта үгөөд, hанаа амархан алхалжа ябахагүйш. Бригадынгаа гэшүүн бүхэниие, гарайнгаа табан хурган мэтээр, алишье талаhаань мэдэхэ ёhотойш. Хүн бүхэнтэй үнэн сэхэ сэдьхэлhээ хөөрэлдэжэ, ажал хэрэгтэнь зоригжуулжа шадаха ябадал—бригадир хүнэй нангин уялга.

Энэ уялгаяа нэгэдэхи барилгын управлениин бригадир Маланья Заиграева шадамар бэрхээр дүүргэдэг. Бригадынь гэшүүд тэрэниие тон ехээр хүндэлдэг, хэлэhэн үгэ бүхэнииень гүнзэгыгөөр сэдьхэн зүбшөөдэг.

Эдэбхитэ бригадир Маланья Заиграевагай хүтэлбэрилдэг барилгашадай бригадын коллектив hара бүриингөө даабарие үндэр шанартайгаар дүүргэдэг байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. Заиграева.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

МЭДЭЭЖЭ ХОНИ[...]

Дмитрий Поповой нэрэ Бэшүүрэй аймаг соо мэдээ[...]. Энэ хүмнай хонин ажал[...] удаан хүдэлжэ, дүй дүр[...] болоhон. Жэлhээ жэлдэ [...] эрхим амжалта түйлажа, [...] аймагайнгаа хүндэлэлэй [...] га бэшэгдэдэгынь гайхал[...] даа.

Зунай сагта Дмитрий [...] өөhэдынгөө хүсөөр үбhэ, [...] яа бэлдэжэ отарынгаа газ[...] жэ асардаг гуримтай. Хот[...] рёогоо халуун намарhаа [...] тар заhабарилжа бэлэн бол[...] хидог. Дулаан байрада, үб[...] жээлээр элбэг байхада [...] дынь тобир тарган бай[...] мэдээжэ. Үнгэрhэн жэл ту[...] тушаажа абаад, 100 хонин[...] hөө 90 хурьга абажа бүр[...] тэнөөр тэнжээхэб гэжэ со[...] уялга абаа hэн. Хэлэhэн [...] хүрэжэ, абаhан уялгаа бэ[...] хын түлөө нүхэр Попов [...] оролдолго гаргаа. Иланга[...] мар хонидоо үрэжүүлгы[...] ехэхэн анхаралаа табин[...] ха. — Юуб гэхэдэ, hай[...] шадажа үрэжүүлhэн хони[...] заагүй үгэхэ ёhотой — [...] суута хонишон хөөрэдэг. [...] жүүлгын үедэ зоотехн[...] ёhо гуримые нарин нягта[...] хидаг. Хурьга абалгын үе[...] до ээлжээгээр түхэрээ [...] соо hахижа хонодог.

Оролдолго харууhалгын[...] энэ жэлдэ Поповой [...] да абаhан уялгаа амжа[...] гаар бэелүүлээ. 100 хон[...] риhоо 94 хурьга абажа, [...] бүтэнөөр тэнжээhэн. Хурь[...] тобир тарган, өөдэргэн [...] нууд. Эхэhээнь hалгааха[...] бүриинь шэгнүүр дүндэ [...] 18—20 килограмм тата[...] Түлгэ хонидhоо иимэ [...] түйлахань хоморшог [...] Оролдожо, шадажа харуу[...] хонишод заатагүй эрхи[...] жалта түйлана ха юм.

К. БО[...]

Түрүүшүүлдэ магтаал

ЗУРАГЛАЛ

АЛДАР ЕХЭТЭЙ МАЛШАН

ЕХЭ ХОЛОШЬЕ ОШОЖО, бүри урдынхиие уудалhанайшье хэрэггүй ха. Юрэдөөл үнгэрhэн жэл hэн. Набша намаа шарлажа, оройн намарай ольбо унаха саг ойртоод байба. Одоол тэрэ үеэр энээхэн зураглалайнгаа герой үбгэжөөлтэй уулзашоо hэм. Үшөөл хүнгэн задарюун зандаа, урал дээрэхи үлэ мэдэдэг шэрбэгэрхэн шара hахалаа эльбэн байгаа бэлэй.

— Насаншье яваа даа. Нигээд ондоо ажалда ороогүйдэ шадал салаа. Хэды болотор тэнэжэ ябахабши, залуушуул бии ха юм...

— Юун ажал гэнэбтэ, гэр бараагаа тойроод байхаар болоо бэшэ гүт?— гэхэдэмни тэрэ дороо, нэгэ бага түргэдэhэн янзатайгаар:

— Юу хэлэнэбши, үшөө тулалсахал байхаб,—гэжэ байгаад шууяа дэлгэhээр ябашаhан юм.

«Шангал үбгэн даа» гэжэ hанаhаар би саашалбашье, сэхыень хэлэхэдэ, тэрэнэйнгээ үгэдэ балайшье этигээгүй hэм. «Ябахые ябаа, үзэхые үзөө ха юм, мүнөө юушье харуулжархиха hэм» гэжэ hанаа бэлэйб. Тиигэбэшье Очир үбгэжөөл тухайгаа урдынхидаал адли hайн hайхан бодолтой ябааб. Юуб гэхэдэ, хара багаhаа тэрэниие таниха, ажалша бэрхэ хүн гэжэ балшар наhанhаа мэдэхэ хүмби. Хамтын ажалай эмхидхэгдэhэн сагhаа хойшо түрэл Ноёхондоо хүдэлжэ ябаhан намтартай. Хээгүй ажалынь үгы, танихагүй зониинь хомор. Хони малшье адуулаа, хүтэлбэрилхы тушаалдаашье хүдэлөө. Һүүлэй үедэ бригадираар ябаа. Хаана, хэзээ колхозой ямар ажал гээгдэлдэ ороноб, тэндэ Очир Ванчикович эльгээгдэдэг байhан. Теэд мүнөөшье тэрэл намар хэлэhэнээ хүсэлдүүлжэ, колхозойнгоо хашараг бурууннуудые даажа абаад, өөрынь хэлэдэгэй ёhоор, олоной дунда үнэхөөрөө «туласалдажал» ябана.

Ажал бүхэн ондо ондоо ямар бэ даа онсо илгаатай, «нюусатай» байдаг ха юм даа. Тэрэниинь хаба шадалаараа оролдожо ажаллаад, элирүүлhэн таабари шэнгеэр ухаалдин бодожо, таажа ябаhан хүн заабол урагшатай ябадаг. Эгээл тиимэшүүлэй нэгэн үнөөхи миний танил үбгэжөөл Буянтуев байшоо. Энэмнай өөрынгөө hайн дураар шахан таргалуулха 142 толгой мал даажа абаhаар эгэ жэл болохо дүтэлбэ. Энээхэн үе соо, илангаяа hүүлэй 6—7 hарын туршада харууhалжа байhан малайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые дундa зэргээр сүүдхэдээ 1 килограмм 247 граммаар нэмээжэ, гансахан XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздоо бэшэ, харин бүхы Сэлэнгынгээ аймаг дотор суурхажа, нэрэ солоо алдаршуулаа. Иимэ амжалтын зүндөө ерэхэгүй байhаниинь элитэ. Энэ тиимэшье амар бэшэ бээз. «Малшанби» гээд лэ хүн бүхэн түйлажа шаданагүй ха юм. Ажалай дүй дүршэлтэй, ажабайдалай hудаhа хүсэд адхаhан лэ хүнүүд түйладаг, түйлахашье. Иимэл хадаа Очир Ванчикович ямаршье ажал дээрэ ябахадаа ходо магтуулдаг, олоной омогорхол болодог шуу гээд би тухайлдагби. Эсэхэ сусахые мэдэдэггүй гэхэдэшье ямар юм, юрэдөөл ажалай хойно орожо ябаагүй гуримаа орхёогүй ябаhандань мүнөөшье баясамаар, урмашамаар. Теэд, нээрээшье үбгэжөөлэй ажал хэрэгээр үнэн зүрхэнhөө урмашажа, омогорхожо ябагшад түрэл нютагтамнай олон байха. Тиигэншьегүй яаха hэм. Ушарынь Очир Ванчикович ажабайдалай жама ёhо ойлгожо, hаба hудалыень хүсэд бажууhан хүн ха юм. Энэшье ажалайнгаа ямар ехэ харюусалгатай, бэрхэшээлтэй байhыень hайса мэдэжэ абанхай даа. Ушар тиимэhээ амжалтатай hайнаар ажаллажа ябана бэшэ гү? Тэрэнэй ажалаар hонирхоходо:

— Зунай сагта мал адуулагшад, сүлөөтэй, хэхэ ажалынь бага байдаг гэжэ заримашуул бододог. Хэрбээ адууhа мал өөрынь дураар табижархибал, тэдэнэр биратай hайнаар эдеэлдэггүй, hайн ногоо бэдэрээд миил гүйлдэдэг,— гэжэ хөөрэдэг.— Тиимэhээ бэлшээриингээ газар, хаана ямар ногоотойб, уhалалгын, хужар дабhатай газар гэхэ мэтые hайнаар мэдэхэ хэрэгтэй...

ЗҮБ ЛЭ хэлэгдэнэ. Үнэхөөрөө Очир үбгэжөөл малайнгаа бэлшээридэ хамаг анхаралаа хандуулдаг. Тэрэ малнуудаа дурандань табижа эдеэлүүлдэггүй, ондо ондоо газарта абаашажа, хоорондонь уhалжа байгаад, малаа гүйлгэнгүй, тогтоожо адуулдаг заншалтай. Зунай сагта түяа орожо hаруул болохоhоо хойшо 11 час хүрэтэр малаа адуулаад, аяма халуун, hоно батаганаатай сагтань үдын 2 час болотор hэбшээтэй, hэрюун добуун газарта тиирүүлдэг. Тиигэжэ амаруулhанайнгаа hүүлээр, үдэшын 11—12 час хүрэтэр бэлшээреэ ходо hэлгэжэ байгаад адуулдаг.

Бэлшээриин хэды hайншье hаа, малай таргалха гансал харууhалгын хүсэнhөө гол түлэб дулдыдадаг гэжэ тэрэ хүсэд мэдэнхэй.

— Саг болзортонь уhалаад, хэм хэмжүүр соо амаруу[...] эртэ үглөөнэй hэрюундэ адуу[...] да ехэ hайн. Үдэрэй ха[...] наранда малаа бэлшээхэм [...] намнаhанай орой хэрэггүй[...], гэжэ дүршэлтэй малшан [...] үргэлжэлүүлнэ.

Энэнь тон зүб. Мүнөө [...] уужам Ноёхондо хура бор[...] байжа, сабшалан, бэлшээри[...] зээ хэзээнэйхиhээ үлэмжэ [...] Тиигэбэшье иимэ үдхэн [...] ногоон соо мал таргалхал ё[...] роо таргалха, балай хару[...] hанайшье хэрэггүй гээд, [...] ехэтэй малшан миил hууда[...] Аяма халуун, аадар боро[...] шье сагта, үдэр, hүни илг[...] мал адуулгада ябаха гээшэ [...] мэ амар бэшэ. Хатуу зориг, [...] бэлгэн ухаан, шадабари, [...] жэл хэрэгтэй. Иимэ нангин [...] гуримые бэедээ шэнгээhэн [...] алдартай байнгүй яаха hэм. [...] дэнэй тоодо Очир Ванчи[...] Буянтуев орохол ёhоороо о[...] тэрэнэй амжалтаар түрэл [...] гайхидынь хүгшэн, зал[...] омогорхохо ёhоороо омогор[...]

Ажал жаргал асардаг [...] тэл энэ үбгэн жаргалтай [...] даа. Теэдшье жаргал дээ[...] үшөө ехэ жаргал ерэг гээд [...] хэ дуран түрэнэ.

Ив. ОЧОРО[...]

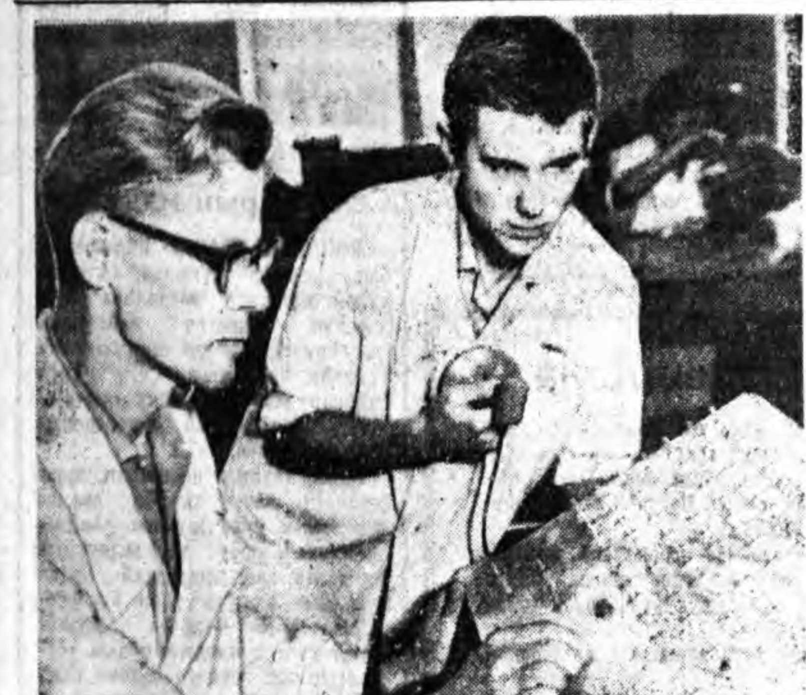

Москвагай «Физэлектроприбор» гэжэ завод hургуулинуудта шухала түрүүшын бүлэг «лингофонно кабинедүүдые» hуралсалай жэлэй эхилхэ хүрэтэр бэлэн болгохонь. Гадаадын хэлэнүүдые заахада шухала бүлэг приборнууд нигэжэ нэрлэгдэдэг. Энэнь хоёр магнитофонhоо, усилительнүүдhээ, 42 hурагшадта зорюулагдаhан дистанционно холбооной аппарадhаа бүридэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хабсаргагшад В. А. Воробей (зүүн гарhаа), В. Д. Вихров гэгшэд лингофоной кабинедэй оньhон түхеэрэлгые тааруулжа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

СИБИРИИН ТҮМЭР

СИБИРЬ алта болон үнгэтэ бусад металлнуудаар баян аад, түмэрэй рудагаар үсөөн дайда гэжэ удаан саг соо тоологдодог байhан. Үргэн дэлгэр энэ дайдада түмэрэй рудаhаа бэшые хуу баранинь олодог байhан. Энэ ушар дээрэhээ Сибириин нэлэнхы ой тайгаар хушагдаhан газар дээрэ хара металл олдохогүй юм гэжэ зарим нэгэн тоолодог болоhон юм.

Шэнжэлэн бэдэрэлгын хүдэлмэри таhалдуулагдаагүй, «Ябаhан хүн яhа зууха» гэдэгтэл оролдосотойгоор ажаллаhан геологууд олзо ехэтэй бусадаг болоо: айхабтар ехэ баялигууд удаа дараалан олдожо эхилээ. Алдар суута Ангар мүрэнэй оршон тойрондо ашагта малтамалнуудай элбэг байhаниинь элирүүлэгдээ. Энэ голhоо зүүлжээ, баруулжаашье түмэрэй рудагай хэбтэшэ олдобо. Тэрэ хэбтэшэнүүд Эрхүүгэй областьдо, Красноярска хизаарта шэнжэлэгдэбэ. Саян, Алтай уулануудай уулзуурта яhала ехэ хэбтэшэ бии, бүри ехэ хэбтэшэ Баруун Сибирьтэ, тэрэшэлэн Алас-Дурна зүгтэ олдоно. Эдэ баялигуудай хэмжээн мянга миллиард шахуу тонно болоно.

Сибириин тала дайдада геологуудай шэнжэлэн олоhон түмэрэй рудагай хэмжээн мянга миллиард шахуу тонно хэмжээтэй. Хара металлургиин хүсэ ехэтэй бааза хүгжөөгдэнэ. Шэнжэлгын хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэhээр.

ИЛИМСКЫН ХЭБТЭШЭ ЭЛБЭГ

ЛЕНИНСКЭ шангай, Бүрэнэй болон Ломоносовой шангуудай лауреат, СССР-эй Наукануудай академиин ашагта малтамалнуудай геологиин институдай ахалагша научна сотрудник Михаил Калганов гуша гаран жэлэй туршада түмэрэй руда бэдэрэлгэ дээрэ ажаллажа байна.

Энэ эрдэмтэ Ураалай шэлэhээ абаад Номгон далайн эрье хүрэтэр нэмжыhэн захагүй үргэн тала дайдада олоhон рудагай зүйлнүүдые дэлгэн харуулна. Тэдээн соонь түмэрэй суранзата, улаан, хүриншье үнгэтэй малтамалнууд бии. Тэдэнь бултадаа өөр өөрын шэнжэ шанартай. Тусхай технологёор болбосоруулагдаад байхадаа, тэдэнь шэрэм, элдэб маркын булад, хабтагар түмэр, элдэб хэрэгсэл болохо юм.

— Энээхэн руда, Илим мүрэнэй нэрээр алдаршуулагдаhан Ангаро-Илимскэ бассейнhээ манай лабораторидо асарагдаhан юм,— гээд эрдэмтэ Михаил Калганов хөөрэжэ эхилнэ.—Энэ рудагай онсо илгаань юуб гэхэдэ, газар соо тон дээрэ хэбтэдэг гээшэ. Зарим газарта хүрьhэнhөө бултайжа байдаг.

Ангаро-Илимскэ бассейн бэшэндээ орходоо hайнаар шэнжэлэгдэhэн. Мүнөө үедэ гансахан шэнжэлэгдээд байна бэшэ, шанаржуулагдаhан рудань металлургическа промышленностьда хэрэглэгдэжэ эхилэнхэй. Тэрэнэй баялигынь, hайрханагүйгөөр хэлэхэдэ, миллиардhаа дээшэ тонно болохо. Энэ бассейнэй тоодо Коршуновско, Рудногорско, Красноярска болон бусад уурхайнууд оролсоно.

Коршуновско уурхай ашаглагдажа эхилээд, продукци үгэжэ захалаа. Рудногорско уурхайда— барилга түлэг дундаа. Газарай хүрьhэн доро хадагалагдаhан суранзата рудагай баялиг промышленна хэрэглэмжэдэ гушан жэлэй туршада хүрэхэ гэжэ элирхэйлэгдэнхэй. Тэрэ болотор геологууд энэ рудагай баялигые нэмэжэ олохо бээз гэжэ найдагдана. Шэнжэлгэ-бэдэрэлгэ үргэнөөр ябуулагдана. Үрэмдэлгын хүсэ ехэтэ техникын ашаар мүнөө геологууд газарай гүнзэгы руу холо харана.

— Бидэнэр илимскэ рудае гидротермальна гэжэ нэрлэдэгбди,— гээд эрдэмтэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ.—Эртэ урда сагта тэрэнэй бүридэл ямар нэгэ халуун урасхалhаа эхи абаhан байна. Гэбэшье, эндэхи газар дайдын дүтэ оршондо олдоhон бусад рудануудhаа илимскэ руда шэнжэ шанарайнгаа талаар тусгаар ондоо юм.

Ангаро-Илимскын бассейнэй анхан сагта бии болоhыень харуулhан схемэ зураатай харагдана. Газарай гүн гүнзэгыhөө ехэ хүсэтэйгөөр сорьёhон халуун бурма. Газ болон халуун уурайлай айхабтар ехэ хүсэндэ түлхюулhыень халуун уhантай түмэрэй бодосууд холисолдонхой. Түмэрэй рудатай ашагта малтамалай бии болотор тэрэ халуун уhанай хэдэн миллион жэлдэ сорьёhые тодорхойлхонь бэрхэтэй.

Илимскын түмэрэй рудагай баян хэбтэшэ Сибириин болон дэлхэйн энергетикын гигант— Братскын гидроэлектростанциhаа холо бэшэ байhан тула, тэндэhээ үндэр вольтно линеэр электрын элшэ хүсэ дамжуулан абана. Тойроhон олон уулын дундахи хонхосог соо hаяхан болотор газарай баялиг шэнжэлдэг үсөөхэн хүнүүд байдаг hэн. Мүнөө тэндэ Коршуновское гэжэ залуу город, хүсэ ехэтэ шанаржуулгын комбинат урган бодоо. Тэрэ комбинат жэл соо 12 миллион тонно шахуу түмэрэй руда сэбэрлэн гаргаха хүсэтэй.

Шанаржуулгын комбинадай үйлэдбэриhээ гараhан түмэрэй руда Кузнецкэ ба Барнаулай металлургическа заводуудта эльгээгдэнэ. Мүн Зүүн-Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй металлургическа прэдприятинуудай хэрэглэмжэдэ ябуулагдана.

ИЛИМЭЙ ДҮҮ—ПИТ

АНГАРТАЛ адляар урдаhан Пит мүрэн. Ангарhаа Пит мүрэн хүрэтэр нэмжыhэн дайдын газар доро түмэрэй улаан рудагай хэбтэшэ баhал гайтай ехэ юм. Тэрэнэй баялигай хэмжээн 5 миллиардhаа дээшэ тонно гэжэ тодорхоhон.

Эндэхи түмэрэй руда шэнжэ шанарайнгаа талаар илимскынхиhээ тусгаар ондоо. Эндэхи хэбтэшэ Ангаро-Питскэ бассейн гэжэ нэрлэгдэнхэй. Улаан рудагай 40-hөө дээшэ процентнь сэбэр түмэр юм. Тэрэниие малталга Илимэйхидэл адляар нээмэл аргаар хэгдэхэ байна.

Түмэрэй улаан рудагай малталгада тохёолдохо нэгэ бэрхэшээл юуб гэхэдэ, тэрэниие шанаржуулхынгаа урда тээ галдажа, суранзада татуулдаг болгохо хэрэгтэй. Тиимэ рудае шабарhаань илгаха ондоо арга үгы.

АЛТАЙ, САЯАНАЙ БУСАД МАЛТАМАЛНУУД

ЭНЭЭНhЭЭ урда жэлнүүдтэ Алтай, Саяндахи бүлэгүүдэй ашагта малтамалнуудые шэнжэлхэ хүдэлмэри бусад бассейнүүдэйхиhээ урагшатайгаар ябуулагдаhан. Тэдэнэй баялигайнь хэмжээн тиимэ ехэшье бэшэ hаа, Сибириин газар дайдын түбтэ, Кузнецкдэ ойрохон оршодог гээшэ. Энэ ушар дээрэhээ Алтай, Саянай ашагта малтамалнуудые промышленна үйлэдбэридэ ашаглахада таатай зохид. Үшөө нэгэ hайшаалтай талань юуб гэхэдэ, рудагайнь шанар hайн, суранзатай. Баялигайнь хэмжээн 205 миллиард тонно гэжэ тодорхойлогдоhон. Энээниие Илимэй гү, али Пидэй түмэрэй рудагай баялигуудтай жэшэхэдэ, тон багахан гээшэ. Гэбэшье, мүнөө эндэ руда малтаха хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулагдана. Шаригеш, Темир-Тау, Таштагол гэжэ уурхайнууд гүйсэд ашаглагдана. Абаканска уурхай баригдажа байна. Богонёор хэлэхэдэ, Саян, Алтайн ашагта малтамалай уурхайнууд Кузнецкын металлургическа комбинадые түүхэй эдээр элбэгээр хангана.

— Үшөө хоёр ехэ бассейн тухай хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэлэнтэйб,— гээд эрдэмтэ геолог тэмдэглэбэ.—Тэдэнэй нэгэн Баруун-Сибирьтэ оршодог үльгэр түүхынхидэл адли ехэ гээшэ. Даб дээрэхи шэнжэлгын ёhоор айхабтар ехэ тоо, баримта элирхэйлэгдэнхэй. Эндэхи түмэрэй рудагай ниитэ хэмжээн долоон зуу миллиардhаа дээшэ тонно болоно.

Сибириин тала дайдада олдоhон түмэрэй рудагай хэбтэшэнүүд барандаа дээрэ, нээмэл аргаар малтахада болохо юм. Тэдээн соохоо Бачкаровска уурхайе онсо тэмдэглэмээр. Энэ уурхайда түмэрэй руда бэшэндээ орходоо hаяын бүридэлтэй, тиимэhээ шанарыншье нэгэ бага ондоо.

Баруун-Сибириин, тодорхойлон хэлэбэл, Нарымска рудагай хэбтэшэ хүсэд hайнаар шэнжэлэгдээдүй байhаар. Мүнөө эндэ СССР-эй Наукануудай академиин Сибирьтэхи отделениин геологуудай экспедици шэнжэлгын ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна.

Баруун-Сибирьтэ шэнжэлэлгэ-бэдэрэлгын ехэ хүдэлмэриин хэгдэhэнэй ашаар нефть, газ элбэгээр олдонхой. Тиимэ дээрэhээ энэ хизаарта түмэрэй руда үшөө абадаг болохо хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Ушарынь— түмэрэй руда, нефть, газ гэхэ мэтые комплексноор абаха гээшэ промышленностиин хүгжэлтэдэ ямар ехэ арга боломжо үгэнэб!

— Зай, мүнөө [...] Алас-Дурна зүгэйнгөө ба[...] шаа тогтое,—гээд Михаи[...] нов картаяа hэлгэбэ.—[...] үедэ Охотско далайда [...] Үдэ голой адагта түмэр[...] гай баhа нэгэ баялиг [...] Эндэхи хэбтэшые ехэл [...] хид гэжэ нэрлэхэ хэрэгт[...] Иимэ болоод байхада А[...] на зүгэй промышленна [...] тые ондоогоор хараха а[...] лонобди. Эгээл багаар а[...] хэдэ, нэгэ миллиард 200 [...] тонно түмэрэй руда [...] гэжэ тодороо. Шанарын [...] тэгүй hайн.

Алас-Дурнын геолог[...] амжалта түйлаа, мүнөө [...] уурхайнуудые горнягууд[...] лахыень тушааха талаар [...] хэл хэжэ байна. Ойрын [...] тэ руда малтагдажа [...] Үшөө нэгэ hайшаалтай [...] юуб гэхэдэ, эндэhээ түм[...] хүршэ харин гүрэнүүд[...] тээр эльгээхэдэ ехэ таа[...]

— Эдэ бүхы хэлээш[...] ноймнай дурсагдагша р[...] байгаалиин баялигууды[...] дөөр харуулнагүй. Э[...] юумэниинь гэбэл, Сиби[...] мэрэй руда яhала эл[...] Забайкальеда Шэтын о[...] Алданай урда районд[...] доод байhан ашагта малт[...] дай эдэ хэбтэшэнүүд [...] баялигай hүүлшынхинь [...] рин эхиниинь болоно,—[...] дэмтэ геолог хөөрөөгөө [...]

Сибириин ашагта малт[...] дай баялигууд гурба мян[...] метртэ газар доогуур [...] Эхиниинь Саяан уулын [...] абаад Алдан, Амарай [...] дамжаад, Номгон далайн [...] ладаг гээшэ.

Георгий Б[...]
АПН-эй научна шэнж[...]

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

НОМУУД—МАНАЙ БЭЛЭГҮҮД

ОРОНОИМНАЙ бүхы номой хэблэлнүүдтэ адли мүнөө үедэ Буряадай номой хэблэл Агууехэ Октябриин социалис революциин 50 жэлэй алдарта ойдо зорюулан, удха түгэлдэр, уран хурса номуудые олоор хэблэжэ гаргаха түсэбтэй. Иимэ номуудые хэблэн гаргаха гээшэ миин нэгэхэн жэлэй хэрэг бэшэ. Эдэ номуудай гар бэшэгүүдые эртээнһээ, нягта наряар бэлдэхэ хэрэгтэй бшуу. Тиимэһээ манай номой хэблэл хэдэн жэлэй урда тээ энэ хэрэгтэ бэлдэжэ ороһон юм.

Эндэ түбхын түрүүндэ түүхын эрдэмэй доктор П. Т. Хаптаевай бэшэһэн «Октябриин социалис революци, граждан дайн Буряад орондо» гэһэн гурбан хубитай хоёр томо номые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ номой 1-дэхи, 2-дохи хубинууд үшөө 1964 ондо хэблэлһээ гараһан юм. Агууехэ Октябриин урда тээ социально-экономическа ба политическэ талаар Буряад ороной хүгжэлтэ, совет засаг тогтоожо бэхижүүлхын түлөө Коммунис партиин хүтэлбэрээр хүдэлмэришэн, таряашан арадай хэһэн баатарлиг тэмсэл энэ ном соо харуулагдана. Мүн энэ үедэ большевик организацинуудай эндэмнай эмхидхэгдэһэн, Советүүдэй тогтожо, ажаллажа эхилһэн тухай тэндэ бэшэгдэнэ. 1966 ондо энэ номой гурбадахи хубинь тусгаар гараха. Тэрээн соо манай Буряад орондо граждан дайнай, хариин сэрэгэй интервенциин болоһон тухай хэлэгдэнэ. Россин холын заха хизаарта Совет засагай илалта тухай, гадаадын болон дотоодын контрреволюцида эсэргүүгээр партизануудай хэһэн баатарлиг тэмсэл тухай автор олон тоо баримта харуулан бэшэнэ. Уншагшад энэ ном соо манай эндэхи түүхын һонирхолтой зүйлнүүдые түрүүшынхеэ олохо юм. Тэрэ үеын олдохоо шухаг фото-зурагууд, мүн авторайнь өөрынь зохёожо зураһан картанууд ном соо оролсонхой.

«Буряад орон совет засагай 50 жэлэй туршада» гэжэ нэрэтэй горитойхон ном бэлдэгдэхээр хараалагдана. Хаанта засагай үедэ тулюур туйган, ядуу байдалтай байһан Буряад нютаг мүнөө Коммунис партиин ашаар танигдахаар бэшэ болотороо хубилжа, эндэхи ажахы, соёл культура үзэгдөө дуулдаагүйгөөр һалбаран хүгжөө. Энээн тухай дээрэ дурсагдаһан ном соо тодорхойгоор бэшэгдэһэн байха ёһотой.

«Буряад орондо Совет засаг тогтоохын түлөө тэмсэлшэд» гэһэн ном хоёрдохёо, заһабарилагдаад, нэмээгдээд гараха юм. Эндэ совет засагай түлөө тэмсэлсэһэн, Агууехэ Октябриин социалис революцида эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан, мүн граждан дайнай үедэ хариин интервентнүүд болон сагаантанда эсэргүүгээр, ами наһаа гамнангүй тэмсэһэн хүнүүдэй намтарнууд богонихоноор бэшээтэй. Элитэ революционернүүд Постышев, Серов, Ранжуров, Ербанов болон бусад олон нүхэд тухай энэ ном соо хэлэгдэнэ.

Гадна, буряад арад сооһоо ургажа гараһан элитэ революционернүүдэй нэгэн Михей Николаевич Ербанов тухай тусгаар ном мүнөө Буряадай номой хэблэл бэлдэжэ байна. М. Н. Ербановай ажабайдал, революционно ажал ябуулга тухай түүхын эрдэмэй кандидат Г. Д. Басаев М. Н. Ербановай һамган С. Я. Ербановатай хамта дэлгэрэнгыгээр бэшээ. Энэ ном сооһь Ербановтай сугтаа хүдэлһэн, тэрээнние һайн мэдэхэ хүнүүдэй Ербанов тухай дурдалга бэшэгүүд оруулагданхай. Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан тус номые манай олон тоото уншагшад халуунаар угтаха бэзэ гэжэ найдагдана.

М. Н. Ербановһаа гадна, үшөө хоёр хүн тухай тус тустаа номууд гарахаар бэлдэгдэжэ байна. Тодорхойлон хэлэбэл, Зүүн Сибирьтэ болоһон граждан дайнай герой Нестор Александрович Каландаришвили, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда шалгараһан, Советскэ Союзай Герой Владимир Бузинаевич Борсоев тухай һонирхолтой номууд гараха юм. В. Б. Борсоев тухай ном бүри һаяар хэблэлһээ гаража, олон уншагшадые һонирхуулха бэзэ гэжэ найданабди. Энэ номые В. Б. Борсоевтой сугтаа дайнда ябалсаһан хүнүүд бэшээ. Мүн өөрынь фронтовой дневник тэндэ оролсоо.

Аха дүү грузин арадай суута хүбүүн, Совет засагай түлөө ами наһаа баатарлигаар үгэһэн Н. А. Каландаришвили тухай ном энэ жэлэй эсэс багта гү, али ерэхэ жэлэй эхиндэ бэлэн болохо зэргэтэй. Тус номые Кабанскын аймагта ажаһуудаг хүдөөгэй багша нүхэр В. Е. Кожевин олон жэлэй туршада ехэ оролдожо бэшэбэ.

«КПСС-эй Буряадай партийна организациин түүхэ» гэжэ ном бэлдэгдэжэ байна. Энэ номые республикымнай хэдэн эрдэмтэ түүхэшэд бэшээ. Тиигээд дахин заһагдажа, хинан шалгагдажа байнхай. Областной партийна организациин түүхэ научна талаһаа эндэ зүбөөр харуулагдаха ёһотой. Тиимэһээ иимэ ном бэшэхэ гээшэ ехэ орёо, харюусалгатай хэрэг мүн. Тиимэһээ «яараад даарахагүйн» тула, ханамжатайгаар, харюусалгатайгаар энэ номой гар бэшэгые бэлдээд, 1968 ондо хэблэн гаргахаар мүнөө хараалнабди.

Манай республикын уран зохёолшод Агууехэ һайндэрые угтуулан, һонирхолтой номуудые бэшээ, бэшэжэшье байдаг. Номоймнай хэблэл уран зохёолой олон номуудые хэблэн гаргажа байнхай, мүн хэблэжэ гаргахааршье түхеэрнэ. Энэ талаар республикымнай мэдээжэ уран зохёолшо Даширабдан Батожабайн зохёоһон «Тээригдэһэн хуби заяан» гэжэ Буряадай түрүүшын трилоги тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ трилоги буряад, ород хэлэн дээрэ хэблэгдэн гараха юм. Мүнөө буряадаар трилогиин нэгэдэхи ном болохо «Гансаардалга» хэблэгдэжэ бэлэн болоо, тиигээд «Шуурган өөдэ», «Уг дамжалга» гэжэ хоёрдохи, гурбадахи номуудынь намартаа бэлэн боложо, трилоги нэгэн доро гараха юм. Харин ород хэлэн дээрэ хойто жэлэй зун гараха зэргэтэй. Мүн бусадшье олон ном хэблэлһээ гараха юм.

Агууехэ һайндэртэ зорюулагдаһан бүхы номууд уран гоёор шэмэглэгдэһэн байха зэргэтэй.

Дээрэ дурсагдаһан номууд Агууехэ Октябриин 50 жэлдэ зорюулһан манай номой хэблэлэй бэлэгүүд болоно.

Д. ДУГАРОВ,
Буряадай номой хэблэлэй главна редактор.

СВЕРДЛОВСКО ОБЛАСТЬ. **Нижнетагилиин металлургическа комбинадайхид 1966 оной июльһээ хойшо ороной металлургическа үйлэдбэринүүдэй дундаһаа түрүүшынхидэй нэгэн боложо, түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда ороо. Тиихынгээ урда тээ ехэхэн бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэһэн байна. Ажахынхид, инженернүүд, технигүүд, хүдэлмэришэд болон алба хаагшад үйлэдбэрингөө нөөсэ арга боломжо элирүүлэн ашаглаһан, коллективнай орондоо юу үгэхэб, табиһан зорилгонуудайнгаа бэелүүлэгдэхэдэ ямар юумэндэ хүрхэб гэжэ һайтар шэбшэн бодоһон байгаа. Цехүүдтэхи нөөсэ арга боломжые ашаглаһанай үндэһөөр продукци ехээр бүтээн гаргагдадаг болоо. Түрүүшын хахад жэлэй турша соо даабариһаа гадуур хэдэн арбаад мянган тонно шэрэм, булад хайлуулагдаа, продукциин өөрынь үные хямдаруулһанай үндэһөөр 2.013 мянган түхэригэй алмалта хэгдээ, түсэбһөө гадуур 1.413 мянган түхэригэй ашаг олзо оруулагдаа.**

Зураг дээрэ: Нижнетагилиин В. Ленинэй нэрэмжэтэ металлургическа комбинат.

ТАСС-ай фотохронико.

Хүн бүхэнэй, хамаг зоной хэрэг

Олондо ойлгуулха шухала

Хулиган гаргаһан хүнүүд тухай шэнэ Хуули июлиин 26-да абтаа һэн. Тэрэ сагһаа хойшо яһала үнихэн болоо. Тус хуулиие манай олониитэ хэр зэргэ ойлгоо, мэдэжэ абаа гээшэб? Партийна, комсомольско болон бусад ниитын органууд энэ хуулиие зоной дунда нэбтэрүүлхэ талаар ямар ажал ябуулнаб?

Һаяшаг намтай дайралдаһан хоёр ушар эдэ асуудалнууд тухай һануулба.

Ивалгын совхоздо хүдэлдэг гурбан залуухан хүбүүд шэнэ Хуулиин ёһоор хаалгаһан байна. Тэдэ салингаа абаад архидаһан, һүүлээрнь харгыдань дайралдаһан хүнүүдтэ үһэриһэн, наншалдаа гаргаһан байгаа. Энээнһээшье урагша эдэ хүбүүд иимэшүүгээр ябадаг лэ һэн ха. Бараг гаралсана аабзабди гэжэ һанаһаншье байжа болохо. Зүгөөр шэнэ хуулиин ёһоор хэһээлтэдэ хүртэхэдөө тэдэ ехэтэ сошобо. Шэнэ хуули тухай түрүүшынхиеэл дуулаба бшуу. Энэ ушар хадаа Ивалгын совхозой 1-дэхи отделенидэ Верховно Советэй һүүлшын Указые нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри ябуулагдаагүй гэжэ хэлэнэ.

Хуули мэдээгүй ябаһан ушар хуулиин харюусалгаһаа хүниие аршалдаггүй. Гэбэшье, эдэ гурбан хүбүүд шэнэ хуули тухай мэдэһэн, ойлгоһон байбал нарилжашье болохо байгаа. Тэдээндэ ашагдаһан зэмэ мүн Ивалгын совхозой ниитын эхин эмхинүүдэй һэшхэл дээрэ үлэбэ ха юм.

Онохойн модоной комбинат томохон предприяти мүн. Эндэхи профкомой түрүүлэгшэ шэнэ хуулиие хүдэлмэришэдтөө ойлгуулаабди, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөөбди гэжэ дээдын зургаанда мэдээсээд байба. Тиигэн гэһээнь нэгэ гуша гаранай эхэнэр:

— Үбгэмни танай профсоюзай гэшүүн. Татажа абагты. Үбшэнби гэжэ бюллетень абаад гэртээ архидажа хэбтэнэ. Бүлэнэрөө үймүүлнэ. Өөрөө ядаад ябанаб! — гэжэ мэдүүлһэн байна. Тэрэ эхэнэрэй үбгэн, комбинадай хүдэлмэришэн баһал хаалгада абтаа.

Архинша хулиганууд шэнэ хуулиин гараал хада арбаад, хорёод хоног соо гансата номгоршохо, гурим журамтай болошохо гэжэ дээрэ дурсагдагша Ивалгын совхозой ба Онохойн комбинадай ниитын эхин эмхинүүдтэ һанажа болоо ха. Тиимэ тула манай олониитэ зоной дунда ойлгуулгамжын хүдэлмэриие бүри үргэнөөр ябуулха ёһотой болонобди.

С. БАДМАЕВ.

„БЭШЭХЭ ДУРАНАЙ ХҮРЭХЭДЭ ГҮ?"

* * *

(Редакцида эльгээгдэһэн рассказууд тушаа)

* *

Түрүүшынгээ рассказ, үгүүлбэри бэшэжэ эхилхэдээ залуу зохёолшод: — «Бэшэхэ дурамнил хүрэнэ, бэшэнгүй байжа болоногүй», — гэжэ хэлэдэг. Энэнь зүбтэй. Юундэб гэхэдэ саарһа эреэлхэ, юумэ бэшэхэ табисууртай түрэһэн хүн энэ ажалаа хэзэгүйдөө һанаагаа амардаггүй. Тэрээхэн бэлигынь лэ тиигүүлнэ, бэеэ харуулхаяал дугташана бшуу. Тиимэһээнь лэ мүнөө шүлэг, дуу, рассказ бэшэдэг хүнүүдэй олошоржо байһаниинь эли. Энээниие саг үргэлжэ редакцида ерэжэ байдаг олон тоото зохёолнууд гэршэлнэ. Эдэ зохёолнуудай авторнууд институтдшье дүүргэһэн, эхин ба дундашье һургуулитай хүнүүд юм. Тиибэшье тэдэнэр зохёол бэшэхэдээ нэгэ хэрыхэн ушар ёһо ойлгоногүй гэжэ хэлэхэ зэргэтэйбди. Тиимэһээ бэшэһэн юумэниинь заримдаа хүсэд литературна зохёол божо шаданагүй. Юундэ тиигэнэб гэжэ хаража үзэе.

Залуу зохёолшод юун тухай, ямар темэдэ бэшэжэ байһабиб гэжэ хүсэд мэдэдэггүй байна. Жэшээнь, Д-Р. Гомбодоржиевай (Улаан-Үдэ) «Төөригдэһэн тугалшан» гэжэ рассказ яһала һайн зохёол болохо шадалтай байгаа. Тугалшан Дарима унтаад фермын үнеэдые хүхүүлжэрхинэ. Эжыдээ хашалгахаһаа, сохюулхаһаа айжа хүлжашана, ой гарана, зэрлигшэнэ. Могойдо хадхуулаад орилходонь лэ абяагаарнь хүн олобо. Иимэхэн нэгэ хомор, һонин ушар тухай Гомбодоржиев хөөрөө. Эндэ хатуу харгад эхэнүүд тухай темэ бултайжа байһан аад, авторай тэрээн тухай һаналаа табяагүй, хүгжөөгөөгүй зэрэһээ миин лэ нэгэ хомороон ушар тухай хөөрөөн болоод дүүрэшэнэ. Зэрлигшэһэн Даримын хуби заяан тухай хөөрэжэ юундэ тэрэ иигэжэ ой гараха болооб гэһэн асуудалда харюу үгөө һаань тэрээхэн хүүгэдэй алдууе хулисэдэггүй, эндүүржэ (хүүгэднай ехэ зон бэшэ ха юм) буруу юумэ хэһэн хүүгэдые хараадаг, сохидог эхэнүүдтэ һургаал болохоор зохёол болохо байгаа ха юм. «Өөрынгөө мууһаа үхибүүнһээ хахасажа болохо юм байна!» — гэжэ тиимэ эхэнүүд боложо үзэхэ байгаа бшуу. Теэд зохёол дотор эдэ бүгэдэ тухай хэлэгдэнгүй үлэшоо. Тиимэһээ тус рассказые дүүрээгүй гэжэ хэлэхэ зэргэтэйбди. Иимэ алдуунуудые, (эхилһэн темээ мартаад ондоо тээшээ хадууралга) гаргажа, зохёолоо гутаана.

Рассказ гээшэ уран зохёолой нэгэ жанр ха юм. Тиимэһээ сюжедтэй байха ёһотой. Теэд редакцида ерэһэн олонхи рассказууд сюжедгүй. Тиимэһээ утануудшье, богонихонуудшье зурагланнууд болошоно. Заримаиинь очеркдошье дүтэлнэ. Теэд геройнь бодото, мүнөө ажал хэжэ ябаһан хүн бэшэ, һанаанһаа абтаһан болоходоо очеркшье боложо шаданагүй. Сюжет тухай рассказ бэшэгшэд элдэбээр ойлгодог. Сюжет гээшэ бэшэжэ байһан зохёолойш анекдот (уншагшые һонирхуулха пружинань) боложо үгэхэ ёһотой гэжэ һанадагбди. Жэшээнь, Ц-Ш. Дандаровай «Элирүүлэгдэһэн мэхэ» (Ярууна) гэжэ рассказ бэшэ авторнуудай эльгээһэн зохёолнуудта орходоо сюжедтэй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй байна. Энэ рассказ соо зайгуул нэгэ хүн тухай хэлэгдэнэ. Сюжедынь юун бэ гэхэдэ: нэгэ нютагай үбгэд хүгшэд ламые бараалхаад хүлеэжэ байна. Радна хээтэй нэгэ машинаһаа бууһан үбгэниие одоол хүлеэдэг ламамнай гэжэ һанаад гэртээ абаашана, хүндэлнэ. Хүршэнэрынь ерэнэ. Эдэ хүгшэдэй эндүүрһые лаб ойлгоһон тэрэ «лама» абарал буулгажа хамагынь шулаад ябашана. Һүүлдэл тэдэ хүгшэд энэ «ламамнай» мэхэшэн байба гэжэ ойлгонод.

«Яһала сюжедтэй аад, тус рассказ хүсэд дүүрэһэн зохёол боложо шадаагүй. Юундэб гэхэдэ, автор сюжедээ сэхэ дахажа бэшэнэ. Рассказ соогоо энэ сюжедээ сэхэ хөөрэхэгүй, харин энэ сюжедээ зохёолойнгоо гол нугарһан болгожо ерээд, ондоо, ажабайдалдамнай элдэбын ушар болодог байна: жэшээнь, гэнэн хүнүүдые мэхэлхэ, тэдэниие доромжолхо хүнүүд үшөөл ябадаг юм байна гэжэ хөөрэхэ байгаа ха юм. Тиигэбэл, тус рассказ ганса шажанда эсэргүү байхаһаа гадна, бүри ехэ удхатай, мүнөө сагай элдэб зиндаагай мэхэшэд тухай, рассказ болохо байгаа гэжэ һанагдана. Тиихэдээ энэ мэхэшэнэй дүрэ зураг, элдэб олон мэхэшэн бүхэнэй тусхай зан абариие, тэдэнэй оньһые, хэлые, арга шадабариием бэе дээрээ суглуулһан, литературна образ боложо үгэхэ байгаа.

Залуу бэшэгшэд мэргэжэлээ, һургууляа, бэшэгээ дээшэлүүлхэ гэжэ оролдоногүй. Олонхинь ябаган (зоной юрын ярилдаанай) хэлэн, литературна хэлэн хоёроо илгаруулдаггүй, ородшье, буряадшье, нютагайшье үгэнүүдые холижо байгаад бэшэжэрхинэ. Жэшээнь, Б. Ябжановай «Боохолдой» гэжэ рассказ түнхэнэйхидтэ гансал ойлгогдожо болохо ха. «Горхо хараагүй аад...» гэжэ рассказаа П. Иванов (Улаан-Үдэ) диалог баримталжа бэшээ. Эндэл автор зохёолойнгоо геройнуудые бэе бэеһээнь онсолон, илгаатайгаар, өөһэд өөһэдынь маяг, зангые элирүүлэн, тобойтор харуулха аргатай байһан аад шадаагүй. Юундэб гэхэдэ, авторай геройнууд булта нэгэ хэлэтэй байхаһаа гадна, авторай хэлэхэ гэжэ һанаһан үгэнүүдыел дуугарна. Тиимэһээ рассказ соонь харуулагдаһан хүнүүд өөрын зан абари, маяггүй боложо, литературна герой боложо шаданагүй.

Залуу бэшэгшэ зохёол дээрээ хүдэлхэдөө ажабайдалда бии байһан, тэдээн тухай хэлэхээр, шиидхэхээр болоһон аад, тоогдонгүй үлэжэ байһан үйлэ хэрэгүүдые өөрынгөө тусхай нюдөөр хаража, тэрээн тухай тобшолол хээд, олониитын үзэмжэдэ табинаб гэжэ бодохо зэргэтэй бшуу. Энэмнай тон харюусалгатай хэрэг болоно. Тиимэһээ юун тухай бэшэжэ байнабиб, энэмни уншагшада туһа хүргэхэ гү, али миин лэ үнгэршэхэ гү гэжэ һанаагаа зобохо ушартай. Иигэжэ һанаагаа зобожо һураа һаа, эхилэн бэшэгшэд зохёол дээрээ харюусалгатайгаар хүдэлхэ, хүлһөө гаргаха һэн гэжэ һанагдана. Лаб эд болобо, захата бүтэбэ гэжэ һанахадаал ямаршье ураншье уран зохёолшо олониитын үзэмжэдэ ажалаа харуулдаг гээшэ ааб даа.

Дээрэ хэлэгдэгшэ хэдэн һанамжанууд мүн Г. Ринчиногой, «Инаг дуран» (Баргажан), З. Гомбожабайн «Ашаан» (Улаан Үдэ), Н. Цынгуевай «Хүбүүхэн», «Ажал ба инаг дуран», «Зунай амаралтын үедэ» (Кирзавод) гэһэн зохёолнуудта хабаатай.

Д. ЭРДЫНЕЕВ.

ЗОРИМГОЙ АЛХАМУУД

«Теплоавтоматика», «Буряткабель» заводууд нэгэдэн ниилэжэ, «Теплоприбор» завод бии болгоһон түүхэтэй. Хамтархынгаа урда тээ тус заводууд арад зоной ажаһуудалай хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргадаг, электродвигательнүүдэй капитальна заһабарилга хэдэг байһан. Тэдэнэй үндэһэ һуури дээрэ эмхидхэгдэһэн «Теплоприбор» завод промышленна үйлэдбэриин элдэб технологидо хэрэгтэй приборнуудые бүтээн гаргана.

Энэ предприятиин коллектив мүнөө шэнэ табан жэлэй түсэб һайнаар бэелүүлнэ. Энээниие тодорхойлон, хэдэн тоо баримтануудые дурдая. Табан жэлэй туршада заводой үйлэдбэрилдэг продукциин хэмжээн 2,3 дахин ехэ болохо. Ажалай бүтээсэ 56 процентээр дээшэлхэ. Ажалайнь 70 процент оньһон аргаар бүтээгдэдэг болохо. Шэнэ прибор гаргагдаха. Жэшээлхэдэ, мембранна механизмууд, гидравлическа авторегуляторнууд гэхэ мэтэшэлэн.

1968 ондо үйлэдбэриин шэнэ корпус баригдаха. Түрүү технологи, оньһожоруулгын арганууд үйлэдбэридэ дэхэ.

Ашаа тээхэ, буулгаха ажал комплекснoор оньһожоруулагдаха, детальнууд групповой аргаар бүтээгдэхэ, автоматика, тоо бодолгын техникэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэн хэрэглэгдэхээр хараалагдана.

Энэ жэлэй хоёрдохи хахадһаа эхилжэ, «Теплоприбор» завод түсэблэлгын, материальна урмашуулгын шэнэ гуримда шэлжэн оронхой. Энэ талаар яһалахан ажал хэгдээд байна. Бүхы заводой бэшэ, харин цех участок бүхэнэй арга боломжонууд гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдээ.

В. СВИРИНА,
заводой ахалагша инженер-экономист.

Аха дүү республикануудта

Латвийска ССР тогтоһоор хорин зургаан жэл болоо. Энэ манай республикануудай эгээ залуунуудайнь нэгэн юм. Гэбэшье тэрэ промышленна үйлэдбэриингөө хэдэн зүйлнүүдээр манай Совет гүрэнэй арадай ажахын түрүү зэргэдэ гаранхай. Жэшээнь, СССР-эй бүхы электромотортой вагонуудай дүрбэдэхинь, радиоприёмнигуудай табадахинь, хубсаһа угаадаг машинануудай долоодохинь эндэ гаргагдана бшуу.

Һүүлэй үедэ манай гүрэндэ химическэ промышленность үргэдхэхэ тухай асуудалай онсо табигдаһаниинь бултанда мэдээжэ. Латышууд энэ хүдэлмэридэ мүн лэ анхаралтайгаар хандаһан байна. Элдэб синтетическэ материалнуудаар хэгдэһэн зүйлнүүд, минеральна Венгридэ, Югославида энэ заводой зүйлнүүд дайралдадаг. Ригэдэ хэгдэһэн зүйлнүүд Арабуудай нэгэдэмэл Республикада, Камбоджодо, Непалда, Цейлон дээрэ, Кипр дээрэ абаашагдадаг байна.

Һүүлэй үедэ Елчавска машина бүтээлгын, Даугавпилска электроинструментнүүдэй заводууд үндэр суура гараба. Япон, Судан, Греци, Бирмэ, Сомали, Эфиопи, Гвиней, Австрали болон бусад гүрэнүүд эндэхи заводуудта өөһэдынгөө хэрэгтэй зүйлнүүдые захидаг.

Промышленна үйлэдбэриин хажуугаар Латвиин хүдөө ажахы Совет засагай үедэ мүн лэ үргэнөөр хүгжэһэн байна. Латвиин ээлдэг газар тон багахан гэжэ бултанда мэдээжэ. Гэбэшье нэгэ бишыханшье газар

БАЛТИИН ДАЛАЙН ЭРЬЕДЭ

(Замай тэмдэглэлһээ)

үтэгжүүлгэ айхабтар үргэнөөр эндэ дэлгэрүүлэгдэнэ. Гадна Даугавын синтетическэ волокно гаргадаг, Валмиерскэ шэлэй волокно гаргадаг томо заводууд һаяхан хүсэндөө оробо.

Совет засагай үедэ эндэ туйлагдаһан гайхамшагта амжалтануудые сасуулан үзэхэеэ һанаа хадаа, Ригэ городой эгээ эли газарта тогтоһон Латвийска ССР-эй арадай ажахын выставкэдэ ороходо болоно. Тус республикын экономико дайнай урдахи жэлнүүдэйхидэ орходоо арбан зургаа дахин хүгжөө. Харин промышленна үйлэдбэринь 130 дахин ургаһан байна.

Латвийска ССР-тэ хэгдэһэн эд бараан мүнөө ганса манай орондо бэшэ бүхы гүрэнүүдээр таранхай. Аяар дала гаран гүрэнүүдтэ элдэб хэрэгсэлнүүд Латвиһаа абаашагдана. Илангаяа Европо, Ази, Африкын гүрэнүүдтэ эндэ хэгдэһэн зүйлнүүд үндэр сэгнэлтэдэ хүртэдэг.

Ригын электролампын завод хилын саана суурханхай. Ливанда, Германска Демократическа Республикада, Польшодо эндэ элдүүрилэгдэнгүй орхигдоо, хаягдаа гэжэ байхагүй. Эндэ абтадаг ургасашье манай совет гүрэн соо эгээ үндэр хэмжээтэй байна.

Совет Латвида мүнөө колхоз, совхозууд олон. Энэ заахан газар дээрэ яагаа олон хүдөө ажахынууд гээшэб гэжэ гайхажа болохот. Харин үнэн дээрэнь хараад үзэхэдэ, байхал ёһоороо байһаниинь элитэ болошохо юм. Юумэн тоогоороо бэшэ, бүтээһэн ажалаараа ха юм. Латвида ажахы бүхэниинь хүсэтэ техникын оньһон аргаар бүтээгдэнэ. Колхоз бүхэниинь ямар нэгэн багахан завод, фабрика шэнги.

Хараад үзэе. 1938 ондо Латвиин хүдөө ажахыда юһэн зуу мянган киловатт-час зайн гал хэрэглэгдэдэг байгаа һаа, 1963 ондо—140 миллионһоо дээшэ хэрэглэгдэдэг болоо. Эндэ зайн галгүй, зайн гал хэрэглэдэггүй ажахын багаханшье һалбари мүнөө байхагүй. Сабшадаг газарайнь талмай бүхэн электрическэ насосоор уһалагдана. Уһалалгаиинь баһа хэмжүүртэй. Ямар һарын гэдыдэ хэды шэнээн уһалхаб, хэр зэргэ шииг хэрэгтэйб, газарайнь температура хэдыб гэжэ техникын хүсөөр хуу тооложо байдаг. Эндэхи газарайнгаа элдүүрилгын шанарые ехэ харана. Хахалагдаһан газарыень харахада шугам баряад, зорюута хэмжэһэн шэнги, хуу сэхэнүүд байдаг. Ганса талха тарияанайнгаа поли эдэнэр һайнаар харууһалдаг бэшэ, мүн малайнгаа бэлшээриин газар баһа уһална. Бэлшээридэ хэдэн хоногто малаа ябуулжа, һунгэ ногоо эдюулээд, һүүлээрнь ондоо газарта оруулаад, түрүүшынгээ бэлшээриие дахин насосоор уһална, элдэб искусственна ногоо тарина. Тиигээд һүүлдэнь эндээ малаа дахин оруулха юм.

Латвида шэниисын ургаса дунда зэргээр 35 центнер гектар бүхэнһөө абтадаг. Зүгөөр эндэ жэл бүхэндэ шэниисын, ешмээнэй, хара таряанай хэдэн олон гансал энэ нютагта, энэ хүрьһэндэ таригдадаг шэнэ сортнууд гаргагданхай. Хартаабхын гурбан сорт бии. Латвиин баруун районуудта нэгэ сорт таряад, нүгөө хажуудань ондоо сорт тарина. Хүрьһэнһөөнь, сагай уларилһаа эдэ бүгэдэ хуу дулдыдаха байна.

Латвида эрдэмтэд тон лэ хүдөө ажахытаяа нягта наринаар холбоотой ажаллана. Колхоз, совхозуудай ажахынууд эрдэмтэдэй ёһотойл лабораторинуудынь болоно. Эрдэмтэд Петер Померс, Аян Лейманис, Николай Конрад гэгшэдэй нэрэнүүдые мэдэхэгүй хүдөөгэй ажалшаниие Латвида мүнөө олохогүйт. Хорин табан жэлэй турша соо залаата культурануудай хори гаран шэнэ сорт эрдэмтэд хүдөө ажахын ажалшадта гаргажа үгэһэн байна.

Эндэ хүдөө ажахынь гол һалбари хадаа мал ажал. Илангаяа һүн, мяхан элбэг баянаар абтадаг байха юм.

1965 ондо Латвида 416.140 үнеэн искусственна аргаар үрэжүүлэгдэһэн байна. Латвиин «Буурал» гэжэ үүлтэрэй эбэртэ бодо мал дунда зэргээр 516 килограмм татадаг. Дунда зэргээр жэл соо нэгэ һаамхай үнеэн 4067 килограмм һү үгэдэг байна. Энээгээр бодоод үзэхэдэ, Латвида мал ажал ямар ехээр хүгжэнхэйб даа!

Эндэһээ энэ «Буурал» үүлтэрэй эбэртэ бодо мал ганса Польшодо, Болгаридa, Венгридэ абаашагдадаг бэшэ, бүхы союзна республикануудта, тэрэ тоодо Казахстанда, Киргизидэ, Туркменидэ, Арменидэ үдхэгдэдэг юм байна.

Харин Латвиин «Хара толгойто» үүлтэрэй хонин баһал айхабтар суута гаранхай. Энэ хонидой амидын шэгнүүр 63 килограмм татана. Энэ үүлтэрэй хонин дүрбэн килограмм ноосо үгэдэг. Эрье хусынь шэгнүүр 97 килограмм болодог байна.

Латвида хүдөө ажахыгаа хүгжөөхын тула тон ехэ хүдэлмэри хээгүйдэ аргагүй. Нэн түрүүн таряалангаа оньһото техникын ашаар үтэгжүүлжэ, эрдэм наукын заабаряар ажалаа эрхилжэ шададаг болоһон дээрэһээнь иимэ амжалтанууд туйлагдаа.

Эндэ ветеринарай, зоотехникэй ажал гээшэ тон үндэрөөр сэгнэгдэнэ. Малай фермэ соо ороходо, ариг сэбэр гээшэнь аргагүй. Малай доктор эндэ хүнэй докторһоо дутуугүй хүндэтэй. Латвида мүнөө 890 ветеринарна врачнууд, 1743 ветеринарна фельдшернүүд хүдэлнэ.

Латвиин хүдөө ажахын хүгжэлтэ тухай тэмдэглэлээ нэгэ иимэ зураглалаар дүүргэхэ хүсэл түрэнэ.

Бидэ булта үбһэ һурилэлгэ гээшые хайшан гээд хэгдэдэг бэ гэжэ мэдэнэбди. Тиигэбэшье нэгэ тон һонирхолтой зүйл эндэ харааб. Латвида үбһэеэ полиэтиленовэ плёнко соо орёожорхидог юм байна. Энэ юун бэ гэхэдэ, иимэ: үбһэеэ сабшаад, силос болгон хэршэнэ, худхана. Элдэб дабһа, минерал хэнэ. Тиигээд һүриеэ талын дунда ёһотой гэдэгээр обоолоод, тракторaар дээрэһээнь гэшхүүлээд, һүүлдэнь полиэтиленовэ плёнкоор агаар гарахаа болиторнь хушана. Тиихэдэ заашье гутахагүй, харин үбэлдөө малдаа эдюулхэдэ, зунай үбһэн шэнги ногоон үнгэтэй, хоншуухан үнэртэй, хангалтажа байха ёһотой болоно.

Би түрүүн талын дунда иимэ юумэ хараад, юрын үбһэнэй һүри гэжэ ухаан заяандааш оруулаагүйб. Талын дунда самолёт буутаад байна гэжэ һанааб. Хойноһоо наранда ялагажа, тон самолёдтол адли юм. Хүнэй ажалша гар гээшэ сагые иигэжэ хубилгадаг байна.

Манай совет хүн үдэр бүхэндэ дэлхэйе, дэлхэйн байдалые өөртөө дүтөөр, хэрэгтэйгээр ондоо болгоно.

Энэ хэрэгтэ манай аха дүү болохо латыш арадай хубита тоншье бага бэшэ байһаниинь лабтай.

Ц. ГАЛАНОВ.

Ригэ хото.

Заполярнин шахтёрнуудай хото—Воркута улам һайхан боложо байна.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Воркута хотын Ленинэй үйлсэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ШЭНЭ ГАЗЕТЭ

«Геолог Бурятии» гэhэн шэнэ газетэ, Буряадай Геологиин управлениин болон газарай баялиг шэнжэлэлгын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай групповой комитедэй нэрэhээ хэблэгдэжэ эхилбэ.

Тус газетэ газар дайдын баялигые шэнжэлэн бэдэрдэг мэргэжэлтэдтэ, инженер-технигүүд болон хүдэлмэришэд, алба хаагшадта зорюулагдана.

«Геолог Бурятии» газетын зорилгонь хадаа манай Буряад ороной дайдын баялигуудые шэнжэлэн бэдэржэ олохо, тэрэнние промышленна үйлэдбэридэ ашаглаха ябадалда коллективүүдэй хүсэ шадалые бадаруулан, шэнэ амжалтануудта зоригжуулха ёhотой болоно.

Энэ газетын түрүүшын номер байгша оной августын 21-дэ хэблэгдэн гараба. Тэрэнэй хуудаhануудта Буряадай геологуудай түсэбтэ табан жэл соо хэхэ ажал хүдэлмэри тухай үргэнөөр бэшэгдэнхэй. Мүн геологиин түрүү хүдэлмэрилэгшэд—Озерно партиин буровой мастер, Ленинэй орденто нүхэр Ф. П. Паданинай, Багдаринdaхи экспедициин мастер, Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаhан П. И. Соколов болон Буряадай геологиин управлениин центральна лабораториин ахалагша методист, Хүндэлэлэй Тэмдэг орденоор шагнагдаhан нүхэр Э. Д. Добжаевагай фото-зурагууд толилогдоо.

«Баян хэбтэшэ олдобо» гэhэн гаршагтай корреспонденци соо Зырянска бэдэрэлгын отрядай начальник Аркадий Мартос шэл үйлэдбэрилгэдэ хэрэглэгдэдэг шухала зүйл—кварцева элhэнэй олдоhон тухай, «Молодежный» тосхондохи геологуудай ажал хүдэлмэриин амжалта тухай тон hонирхолтойгоор бэшэнэ.

КПСС-эй Улаан-Үдын горком шэнэ газетые мүндэлhэн үдэрөөрнь амаршалха зуураа, газар дайдын нюусые мүрдэн бэдэрэгшэ, эрэлхэг зоригтоной политическэ орган—энэ газетэ табан жэлэй түсэб тушаа Директивэнүүд соо табигдаhан угаа ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ, байгаалиин баялигые олохо, ашаглаха хэрэгтэ шухала үүргэ гүйсэдхэхэ байhандань найдалаа мэдүүлбэ.

П. БОРЬКИН.

Мэргэшүүл шалгараа

hур харбалгаар СССР дотор түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн энэ оной августын 15—18-най үдэрнүүдтэ Эстониин ниислэл Таллин хотодо боложо үнгэрбэ. Энэ hонин спортдо дуратайшуулай тоо жэл ерэхэ бүри улам олошорно. Нёдондо жэл болоhон энэ мүрысөөндэ 80 хүн хабаадалсаhан юм. Харин мүнөө жэл—120 хүн түрүү hуури буляалдаба.

Спортын энэ hалбари манай орон дотор тон үргэнөөр дэлгэржэ, мэргэн харбагшадай тоо, тэдэнэй шадабари мэргэжэл түргэнөөр дээшэлжэ байhаниие Таллинда болоhон мүрысөөн иланагаяа тодоор харуулаа. hур харбалгаар СССР-эй чемпионой нэрэ зэргые гурбан удаа эзэлhэн Виктор Сидорчук Юрий Тимиргазинда түрүү hууряа мүнөө алдаба. Спортын мастернуудhаа дутахагүй мэргэн харбадаг залуушуул олон байгаа.

Украинын hур харбагшадай команда гурбадахи жэлээ удаалуулан нэгэдэхи hуури эзэлбэ. Эдэнэр шадабари мэргэжэлээр бэрхэнүүдшье, тиигээд харбаанайнгаа хэрэгтэ тон нарин нягтаар, бодомжотой hайнаар хандадаг байна. 24 хүнhөө бүридэhэн энэ командые харахадаа, бидэ, Буряадай hур харбагшад, атаархажа байгаабди. Тэдэнэй ном годлинуудынь айхабтар hайнаар, тусхай материалаар хэгдэнхэй. Эстониинхид — финскэ, украинынхид—американска годлинуудые хэрэглэнэ. Тиихэдэ, командадаа тусхай механигтай. Годлиингоо үдын гү, али бусад ямар нэгэн юумэ заhамаар болоходо, тэрэ мэргэжэлтэниинь дары харбагшадта туhалдаг байна.

Манай Буряадай команда тухай хэлэхэдэ, бидэ нёдондонойхиhоо дээрэ наадаабди. Гэбэшье, бүри hайн дүн туйлагдажа болоомоор байгаа. Харбаха шадабаряараа, мүрысөөндэ хабаадалсаhан мэргэжэлтэдэй мэдэрhэн ёhoор, хэнhээшье доро бэшэ байгаабди. Манай командын Д. Эрдынеев түрүүшын ээлжээндэ 30 метрэй зайда харбахадаа, бүхы команданууд дотороо нэгэдэхи hуури эзэлээ. Тиигээд хоёрдохи ээлжээндэ наадахадаа, аяар зургаадахи hууридa гарашоо. Мүн манай Вячеслав Гуров баhал hайн харбажа, 25 хүнэй хойноо оруулаа. Биданэй hайн дүн туйлажа шадаагүйн шалтагаан олон. Тэндэ сагай уларил тон шиигтэй. Тиимэhээ биданэй годлиин үдэнь шүбуунай үдөөр хэгдэнхэй тула тон тааруугүй байба. Бусад командануудай ном годлинуудынь пластмассаар, пластинкаар хэгдэhэн дээрэhээ шииг борооhоо огто айхагүй юм.

Манай команда миил гурбан хүн, бидэндэ зүбшэл үгэхэ, дэмжэлсэхэ, тренер, ахалагша гэхэ мэтэ хүн байгаагүй. Хөөрэхэ, хүхирхэ, зарим үедэ гутаха, гунирхашье саг тохёолдодог ха юм. Манай Д. Эрдынеев абамаар байhан бронзо шагналаа алдаал даа. Яахаб, хайратайшье, гомдолтойшье байгаа.

hанамжа болгон тэмдэглэхэдэ, hур харбалга буряад болон монгол арадуудай үндэhэн спорт гэжэ тооломоор юм бэзэ. Энээниие hайнаар бэлдэжэ, hорёо мүрысөөнүүдые хододоо эмхидхэжэ, ном годлинуудаа мүнөө сагай техникын туйлалтаар зохёожо хэбэл, бидэ hайн дүн туйлажа шадахабди гэжэ найдамаар.

Г. ЭРДЫНЕЕВА,
мүрысөөндэ хабаадагша.

СЭРЭГШЭДТЭЙ УУЛЗАБА

Уран зохёолшод Д. Хилтухин А. Бальбуров хоёрой бэшэhэн «Ажамидархыеш захирнаб» гэжэ номые олониитэ уншагшад халуунаар угтаа юм. hаяхан сэрэгшэдэй Улаан-Үдын частьда энэ номоор уншагшадай конференци үнгэргэгдэбэ. Солдадууд, офицернүүд болон тэдэнэй бүлэнэр олоороо сугларжа авторнуудтай уулзаба, хөөрэлдэбэ.

—«Ажамидархыеш захирнаб» гэжэ повестиие манай гарнизонойхид булта шахуу уншаа. Хүнүүд бага ехэгүй hонирходог,—гэжэ библиотекарь А. Малакова хэлэнэ.

Советскэ Армиин офицер В. Арсеньев иигэжэ мэдүүлбэ.

— Тус ном соо буряад арадай хүбүүн, Дайшалхы Улаан Тугай орденой кавалер, кадрова офицер Гурожап. Очиров тухай хэлэгдэнэ. Агуухэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ энэ хүн партизануудай отрядай командалагша ябаhан байна. Харин дайнай hүүлээр нютагаа ерэжэ ажал хүдэлмэридөө бүхы хүсэ шадалаа зорюулаа.

— Гурожап Очировай образ Эсэгэ орондоо, түрэл Коммунис партидаа үнэн сэхэ, тэрэнэй түлөө ами наhаяа гамнангүй тэмсэхэ ёhотой гэжэ биданиие hургана. Дайсаниие дарахын тула хэрэггүйгөөр үхэхэгүй, амиды ябаха ёhотой гэжэ ойлгуулна,—гээд залуу солдат С. Габов тэмдэглэhэн байна.

Н. БЕЛЕБЕНЦЕВ.

Баян намарай хэшэг

Алтан намарай хаhа эхилбэ. Хото хүдөөгэй ажалшад амаралтынгаа үедэ, ажалhаа сүлөөтэй сагаа ой тайга газарта ошожо, хээрэ дайдын баян хэшэг—алирhа, нэрhэ, мойhо, улаагана, долоогоно олон түрэлэй жэмэс түүжэ үнгэргэнэ.

Байгаалиин барагдашагүй баялигта хүртэжэ, ой тайгын гүн үhа горхоной тунгалагта ябажа амархада, гоё hайханиинь юунтэйшье жэшээлэшэгүй.

hүүлэй жэлнүүдтэ Улаан-Үдэ городой ажалшад үрэ жэмэстэ мододые өөhэдынгөө зуhалангай сэсэрлиг дотор таридаг болонхой. Ажалшадай тиимэ сэсэрлигүүд Сэлэнгэ мүрэнэй баруун бэеэр, аралнууд дээгүүр, мүн Дээдэ-Онгостойдо, Үдэ голой эрьеэр—хотын ойро шадарай оршомдохи олон газарнуудта бии. Тэндэ ранет, алим, үлир, шасаргана, үхэр нюдэн, улаагана, вишня, сливэ гэхэ зэргын олон түрэлэй үрэ жэмэс элбэг ехээр ургуулагдана. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын арал дээрэ хотын ажалшадай байгуулhан «Ранет» [...] эмхиин сэсэрлиг соо янза [...] риин жэмэс эдеэшээд байна. Жэмэс таригшад тус бүридөө 0,06 га газар эдлүүрилнэ. Тэндээ [...] жэмэстэ ургамалнуудhaa гадна огородой эдеэ — хартаабха, морхооб, үгэрсэ, помидор гэхэ мэтые ургуулдаг байха юм. Тэндэхид гэр бүлэдөө хэрэгтэй жэмэс суглуулжа абахаhаа гадна үлүү гаргаhанаа худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ тушаадаг байна.

Байгша оной сентябрьдэ Улаан-Үдэ городой ажалшадай үмсэдөө ургуулhан үрэ жэмэс болон огородой эдеэнэй выставкэ эмхидхэгдэхэнь. Эндэ [...] жэмэстэ ургамалнуудые [...] ригшад, бэрхэ хүнүүдэй [...] дүршэл, ажалайнь үрэ дүн [...] руулагдаха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын судна барилгын заводой конструктор В. М. Назаровай бүлэ [...] сэрлиг соогоо байна.

Д. БАЛДАНОВ.

Таабаринууд

1. Талада табхагар хүнэг. (Худаг).
2. Ехэ сагаан ерэн дабхар тохомтой, Нарнихан сагаан наян дабхар тохомтой. (Хуhан).
3. Хоймордо хотой баян, Дунда дугы баян, Үүдэндэ үбэр ебэр. (Бурхан, гал, шорой).
4. Хоёр пеэшэн нэгэ шэлээбэртэй. (Үхэрэй хамар хэлэн хоёр).
5. Хаанай басаган хара торгон дэгэлтэй. (Турлааг).
6. Хара ямаан хабсагай шэрэбэ. (Үhэ hамнаха).
7. Хотонь хонхор, хониниинь хара, хусань мүргэдэг. (Сай нюдэхэ).
8. Ангайха аматай, залгиха хоолойгүй. (Хайша).
9. Харахада соорхой, барихада бүтүү. (Сонхын шэл).
10. Хадын хажууда хахархай тэбшэ. (Шэхэн).

Сергей БАЛДАЕВАЙ,
сутлуулбариhaa.

АХЫН АЙМАГТА

СОЁЛШОД ХҮДӨӨГӨӨР ЯБАНА

Орлигой залуушуул агитбригада эмхидхэжэ, колхозуудаар ябаба. Соёлой хүдэлмэрилэгшэд О. Балданова, В. Борбуев гэгшэд бригадые хүтэлбэрилнэ. hаяхан тэдэнэр Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо hонирхолтой наада, зүжэг табижа ерэбэд. Урдань тэдэнэр «Улаан-Аха», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудаар ябажа ерээ юм. Үбhэшэд, малшадай хүдэлмэридэ тэдэнэр туhална.

НАБШАhАТА ТЭЖЭЭЛ

Орлик тосхоной алба хаагшад колхозой ниитын мал ажалда набшаhата тэжээл бэлэдхэлдэ туhалалсана. Аймгүйсэдкомой таhагуудай хүдэлмэрилэгшэд нүхэр Пронтеевагай хүтэлбэри доро энэ ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Набшаhата тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадалсаха тухай партиин райкомой бюрогой тогтоол гаранхай юм. Энэ тогтоолые зарим эмхи зургаанууд (райпо, хэлхээ холбооной таhаг) дүүргэнэгүй. Тэдэнэй түлөөлэгшэд набшаhата тэжээл бэлэдхэлгэдэ урагша абанагүй.

ҮБhЭШЭДЭЙ ОРОЛДОСОТОЙ АЖАЛ

«Улаан-Аха» колхоздо үбhэ хуряалга түлэг дундаа. Модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй звено (хүтэлбэрилэгшэнь Д. Ш. Сыренов) мүрысөөндэ түрүүлнэ. Мүн Алаг-Шулуунай үбhэшэд (звеневод В. Сыренов) 200 гаран центнер эрхим шанартай үбhэ хуряажа, хоёрдохи hууридa гаранхай.

Үлэнтэй гэжэ hууринда комсомолшууд Соном Самбялов, hурагша Дугар Дамбаев, Жалсарай Цыбиков гэгшэд ажаллана. Эдэнэр 210 центнер үбhэ хуряагаа. Нэгэ хүндэ 70 центнер болоно. Хуряалгань үргэлжэлhөөр. Залуушуулай звено (хүтэлбэрилэгшэнь ВЛКСМ-эй райкомой секретарь Алексей Самбялов) hайнаар ажаллажа, бэшэнhээ гээгдэнэгүй.

В. ГАЛСАНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Барилга дээрэ ажалай эмхидхэлые эрдэм ухаанай ёhoор табиха» гэhэн түрүү бэшэг; үбhэ, таряа хуряалга дээрэhээ мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаhанда: Улаан-Үдын нооhо угаадаг фабрикын партбюрогой секретарь Р. Вершининагай статья: «Найдалтай туhамаршад» гэhэн Ф. Сорокиной корреспонденци:

Гурбадахи хуудаhанда: Уласхоорондын байдалаар шэнжэлэгшын ажаглалтанууд: Хилын саанаhaa ТАСС-ай мэдээсэлнүүд:

Дүрбэдэхи хуудаhанда: «Сибириин түмэр» гэhэн АПН-эй материал: спортивна хронико; нютагай hонин.

Журналистын дэбтэрhээ

ЮГОСЛАВ АРАДАЙ ОМОГОРХОЛ

Югославиин промышленно-хүдөө ажахын томо томо комбинадуудай нэгэн «Осиек» гэдэг Дунай, Драва мүрэнүүдэй эрье шадар, Славониин үрэжэлтэ газарта оршоно. Энэ комбинат Осиек хотын нэрээр нэрлэгдэhэн юм.

Эндэhээ хайшаашье харахада, заха хизааргүй уужам үргэн тала дайда зэнхын байдаг. Таряалан дээгүүр шэниисэ хуряалга түлэг дундаа. Далбагар набшануудаа hанжуулhан кукуруза гунхан найгана. Саахарай свёклын пагсагар эшэ нюдэнэй хараагай алдама холо руу ногоорон нэбшынэ. Трактор, комбайн, автомашинануудай таршаганан хүүсэхэ абяан зүг бүхэнhөө соностоно.

— Урдань эндэ үмсын ажалтанай хубиин газар тэбхылдэн эреэлжэ байдаг байгаа,— гэжэ комбинадай генеральна директорэй орлогшо Степан Златич хөөрэнэ.—Табан жэлэй саада тээ онъhожоруулагдамал ажахы эмхидхэгдээд, манай омогорхол — «Осиек» комбинат хүгжэжэ эхилээ.

Тиимэ даа, «Осиек»—ороноо хубилган шэнэлжэ байгаа комбинадай зургаа мянган хүдэлмэришэд, таряашадай омогорхол мүн. Байгуулагдаhаар хэдыхэн жэл соо комбинадай түүхэдэ ниилээд ехэ хубилалта болоо: тарилгынь талмай үргэдхэгдэhэн, баян ургаса абтадаг болоhон, шэнэ барилганууд—саахарай завод, шоколадай фабрика, тоhоной, hүнэй заводууд ашаглалгада оруулагдаhан байна...

Мүнөө үеын онъhон техникын туйлалтануудые хараада абалсан баригдаhан уужам, hаруул предприятинуудай цехүүдээр ябааб. Хүн зоной урма эдэбхитэйгээр ажаллахые, орёо түбэгтэй машинануудые шадамар оншотойгоор жолоодохыень харааб.

— Манай ажахын таряалан дээрэ совет онъhон техникэ олон бии,—гээд С. Златич хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ.—«ДТ-75», «ДТ-54», «МТЗ-50», «МТЗ-52» тухэлэй тракторнууд hайнаар ажалладаг. Бидэ эрхим машинануудай конкурс үнгэргөөбди. Бүтээсынгээ, түлишэ болон түрхихэ материал алмаха, эбдэрсэгүй бүхынгоо талаар совет тракторнууд ямаршье машинада булигдахагүй байба. Нэгэ иимэ баримта хэлэжэ үгэhүү: совет тракторнуудай капитальна заhабаригүйгөөр 5.000 час хүдэлхэдэ, США ба ФРГ-дэ хэгдэhэн тракторнууд хоёр дахин бага саг соо хүдэлнэ. Гансахан манай комбинат энэ жэлдэ 50 машина, ерэхэ жэлдэ үшөө 100 машина СССР-hээ худалдажа абаха. Саашадаа хүдөө ажахымнай бүхы дээрээ совет тракторнуудые хэрэглэдэг болохо бэзэ.

Степан Златич—дунда зэргын наhанай, дүй дүршэл ехэтэй хүн. Агроном мэргэжэлтэй. Жэжэхэн ажахынуудые нэгэдүүлэн, «Осиек» комбинадай эмхидхэгдэжэ эхилhэнhээ хойшо эндэ хүдэлдэг. Эдэ бүгэдэн тухай урма баяртайгаар хөөрэнэ. Яахадааб гэхэдэ, комбинадынь тэрэнэй сэдьхэл зүрхэнэй хэрэг болонхой бшуу.

Болбосорол хүгжэлтын шата дамжа дамжаhаар «Осиек» энэ болоо. 25 мянга шахуу гектар талмайда тарилга хэдэг. Шэниисын ургаса гектар бүриhөө дунда зэргээр 50 центнер, саахарай свёклын—500, кукурузын—75 центнер хүрэтэр абтадаг. Ажахыдамнай түүхэй эд болбосоруулгын цех, заводууд, хэдэн мянгаад толгой малтай томо ферм, мянга гаран трактор, комбайн, автомашинын парк бии юм. Табан жэлэй туршада ажахымнай олзо доход гурба дахиhaa үлүүгээр—17,5 миллиард хүүшан динарhaa 54 миллиард динар хүрэтэр нэмээ.

— Шэниисэ, саахарай свёкло, кукурузын үндэр баян ургаса абаhанай түлөө, шоколад, архи болон бусад зүйлнүүдые эрхим hайнаар үйлэдбэрилдэг болоhонойнгоо түлөө «Осиегэй» коллектив энэ жэл Уласхоорондын хүдөө ажахын ярмагай 41 медаляар, 1,5 миллиард динар мүнгөөр, хэдэн дипломуудаар шагнагдаа,—гэжэ Осиекскэ хүдөөгэй ажалшадай профсоюзай областной соведэй түрүүлэгшэ Пуага Моша хөөрэнэ.

Мүнөө энэ комбинат ургаса хуряалгаяа дүүргээд байна. Богони болзор соо, гэзэтэ багатайгаар ургасаяа хуряажа абахын тула таряашад эршэтэйгээр ажаллаа. Гектар бүриhөө 54 центнер шэниисэ абтаба.

«Безостая-1» шэниисын совет сорт Югославиин газар дээрэ hайнаар нютагжаа.

...Драва, Дунай мүрэнүүдэй эрьедэ түбхинэhэн комбинадай коллектив бата найдамтай алхамаар урагшаа дабшана.

В. КИТАЕВ.
АПН.

Белград—Осиек—Москва.

ЮГОСЛАВИИН СОЦИАЛИС ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА. Сараевоhoo 70 километртэ байдаг Яблоница гэжэ тогтоомол нуур дээрэхи хүүргэ. Энэ нуурай утын хэмжээн 40 километр болоно. Югослав ба гадаадын аяншад эндэ ходо ерэдэг юм.

ТАНЮГ—ТАСС-ай фото.

„БУРЯАД ҮНЭН"
4-дэхи нюур.
1966 оной августын 26.

ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН РАДИО

ЗАМБИ ТҮБИИН ЗҮГ ЗҮБХИС БҮХЭНhӨӨ

Ажалшадай байдал улам муудана

НЬЮ-ЙОРК, августын 24. (ТАСС). США-да юумэнэй үнэ сэн хүндэржэ үргэлжэлhөөр. Ажалай министерствын тунхаглаhан мэдээнүүдhээ харахада, ажамидаралай үнэ сэн июль соо 0,4 процентээр нэмэжэ, нёдондо жэлэй июлиинхиhээ 3 процентээр хүндэрөө.

Нью-Йоркын райондо розничнэ үнэ сэн 0,9 процентээр нэмэжэ, үнгэрэгшэ жэлэй июлиинхиhээ 3,5 процентээр хүндэ болонхой. Ажамидаралай үнэ сэнгэй хүндэрhэнhөө шалтагаалан, хүдэлмэришэдэй бодото салин хүлhэн хорожо үргэлжэлhөөр.

Урда Аравиин правительствын мэдүүлгэ

САНА. (ТАСС). Йементэй хилэлдэг хуурай дайдын хилые хаана, Улаан далайдахи Йеменэй портнуудтай худалдаа наймаанай харилсаа хэлгые хорихо гэжэ Урда Аравиин федерациин правительство шиидхээ гээд Санын радио мэдээсэбэ. Тус федерациин территори дээрэхи бүхы йеменецүүдые сүлэхэ гэжэ шиидхэhэн байна.

Адендэхи политическэ байдалай хурсадаhанhaa уламжалан иимэ хэмжээнүүд абтаа юм ха.

Р. Макнамара юундэ голхорноб

НЬЮ-ЙОРК, августын 24. ТАСС-ай корр. Л. Шокин иигэжэ дамжуулба:

Оборонын министр Р. Макнамара Холбоото Штадуудтахи ядуу түлюур байдал тухай гэнтэ хэлэжэ захалаа. Американска «гадаадын сэрэгшэдэй» жэл бүри зарлагдадаг съезд дээрэ үсэгэлдэр үгэ хэлэхэ зуураа, Холбоото Штадуудтахи үгытэй ядуу байдал—«социальна рак үбшэн» болоно гэжэ мэдүүлбэ.

«Уршагта байдалай үнэн ушар» юуб гэхэдэ, зургаан американец бүхэнэй нэгэниинь ядуу түлюур байдалда нэрбэгдэнэ гэбэ.

США-гай оборонын министр үлэн хооhон байдалда ороhон хүнүүд тухай үнэн сэдьхэлhээ hанаата болоно гэжэ, тэдэндэ ямар нэгэн аргаар туhалха hанаатай гэжэ тоолобол—ехэ алдуу болохо бэлэй. Макнамарые ондоо юумэн hанаата болгоно.

Тэрээндэ хүсэтэй, элүүр шамбай залуу хүнүүд хэрэгтэй. Национальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэжэ байгаа оронуудта үхэл зоболон ушаруулхын тула тиимэ хүнүүд хэрэгтэй.

Гэхэ зуура, Макнамарын бодомжын ёhoор, США-дахи залуушуулай гурбанай нэгэ хүбүүнь сэрэгэй алба хэжэ шадахагүй байна. Юундэб гэхэдэ, тэдээн тушаа оборонын министерствын табидаг эрилтэнүүдтэ харюусанагүй. Эрдэм багатай, бэе махабадай талаар hула муу байhанhaa шалтагаалан жэл бүри 600 мянган залуу американецууд сэрэгэй албанда абтанагүй. Тиимэ болохолоороо, Урда Вьетнамдахи генерал Уэстморлендын сэрэгүүдтэ алба хэжэ шадахагүй байна бшуу. Макнамарын hанамжын ёhoор, энэ ушар американска нациин аюулгүй байдал бууруулна. Тэрээн дээрэhээл шалтагаалан США-гай оборонын министр муулар лаhан бололтой.

Бишыхан онгосонуудые буудаба

НЬЮ-ЙОРК. августын 24. (ТАСС). Американска авиаци баhал «эндүүржэ» добтолго хээ. «Сайгон Дейли Ньюс» газетын мэдээсэhэнэй ёhoор, Холбоото Штадуудай реактивна истребительнүүд августын 19-дэ Лонгань провинцидахи канал сооогуур тамаржа ябаhан Урда Вьетнамай бишынхан онгосонуудые буудаа гэжэ АП агентствын корреспондент Сайгонhoo дамжуулба. Энээнhээ шалтагаалан 30 хүн алуулhан, 30 хүн шархатаhан байна. Тэдэнэй дунда эхэнэрнүүд, үхибүүд бии.

Итальянецууд хилын саагуур зайгуултана

РИМ, августын 24. (ТАСС). Мүнөө 4.800 мянган итальянецууд хилын саана гаранхай байна гэжэ «Унита» газетэ мэдээсэбэ. Эгээн олон итальянецууд (2300 мянган хүн) Европын гүрэнүүд худар ошонхой. Урда Америкэдэ—1.600 мянган, Хойто Америкэдэ—400 мянган, Австралида—280 мянган итальянецууд байрлаа. 200 мянга гаран итальянецууд мүнөө Афро-Азиин элдэб оронуудта байдаг.

Ажалгүйhөө шалтагаалан эдэнэр хилын саана гарана.

Аргентинын правительствын захиралта

БУЭНОС-АЙРЕС. (ТАСС). Аргентинын правительство Тукуман провинцидахи саахарай 8 завод хааха захиралта гаргаад, тиимэ зэбсэгтэ позициин отрядуудые эльгээбэ. Эдэ предприятинуудай хаагдаhанhaa уламжалан 20 мянга шахуу хүдэлмэришэд ба тэдэнэй бүлэнэр ажалгүй үлэхэ болоно.

Саахарай үнэ сэнгые хүндэ зандань үлөөхэ, хүдэлмэришэтэй эдэбхитэйгээр тэмсэдэг түлэмтэнүүдэй нэгые hүнөөхэ, саахарай заводуудай ээдэй байдалые бэхижүүлхэ зорилгоор правительствын зүгhөө иимэ хэмжээн абтаhан байна.

Рейндэ сиренэнүүд хашхарна

БОНН. августын 24. (ТАСС). Энэ үдэр ФРГ-гэй бүхы территори дээрэ нэгэн доро 46 [...] гаран сиренэ хашхарба. Баруун Германиин засагаархид «[...] раар дайсанай добтолhон туха[й] хүн зондо дуулгаха арга хэр[...] сэлнүүдэй «бэлэн байhые [...] гахын тула» иимэ юумэ хэ[...] Энэнь орон доторхи бүхы [...] байдалые дайн сэрэгтэ бэлэ[...] гын замда оруулха зорилгон[...] «онсо хуули гаргаха» гэhэн [...] нойхидой түсэбэй үндэ[...] хүн зониие бэлдэхэ аргануу[дай] нэгэн болоно.

Медицинскэ туhаламжа[ын] түлөөhэн нэмэнэ

ВАШИНГТОН, августын [...] (ТАСС). Больницануудта [...] цинскэ туhаламжа үзүүлhэн[...] энгэй врачнуудта эмшэлүү[...] нэй түлөөhэн hүүлэй зургаа [...] рын турша соо 3,4 процен[т] бүхы жэл соо 6,4 процен[т] хүндэрөө гэжэ США-гай эл[...] рые сахилгын, гэгээрэлэй ба [...] циальна хангалгын министр [...] Гарднер үсэгэлдэр мэдээсэба[...]

Эмшэлүүлhэнэй түлөө түлө[...] нэй хүндэрhэн ябадал—Вьет[...] дахи дайнhaa уламжалан США[...] юумэнэй үнэ сэнгэй юрэ[...] дээрээ хүндэрhэнэй нэгэ [...] дэл болоно.

Үнэ сэн улам хүндэрнэ

КАНБЕРРА, августын 24. (ТАСС). Оронойнь штадуудай бюджэдүүдые танаhанай үндэhөөр Австралиин сэрэгэй гаргашын эрид ехэ болгогдоhон ябадал арад зоной ажамидаралай хэм хэмжээндэ нүлөөлжэ эхилээ.

Медицинскэ хангалгын түлөөhэнэй хүндэрhэн тухай мүнөөдэр Мельбурнда соносхогдоо. Виктория штадай хүн зон гүрэнэй ба энгэй клиникэнүүдтэ аргалуулhанай түлөө урдынхиhaa 20—30 процент ехэ түлөөhэ[...] лэхэ болоно. Үбшэн хүн гүр[...] больницада 10 хоноhоно[...] түлөө адагынь 100 доллар т[...] хэ (гэхэтэй хамта операци х[...] hэнэй түлөөhэн энэ тоодо [...] соногүй), харин энгэй клин[...] дэ эмшэлүүлбэл—200, бүр[...] олон доллар түлэхэ зэргэтэй.

Редактор Ц. О. ОЧ[...]

Манай адрес, телефону[д]

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-У[дэ], улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. ре[дак]тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—2[...] отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышлен[...] —48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной ж[изни] —40-49, идеологический—24-74. 60-21, советского строите[ль]ства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, [...] формации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Со[ве]те Министров Бурятской АССР.

Н-036[...] Зак. № 31[...]